

Šiame numery

DIALOGO IR LITERATūros HEROJŲ
BEIEŠKANT.
POKALBIS SU IV DAINŲ ŠVENTĖS VYKD.
KOMIT. PIRM. DR. GEDIMINU BALUKU.
KĄ SAKO SIEMETINIS "TRAVIATOS"
DAILININKAS — JURGIS DAUGVILA.
EGZOTISKASIS AGNĖS LUKŠYTĖS
"KALNŲ VELNIAS".
IVAN FRANKO EILERASČIAI.
PO KONCERTO — APIE TAUTINIUS SOKIUS
IR SOKĖJUS APLAMAI.
RAILA ATSAKO SALIUI DEL ANŲKŲ.
TREČIASIS JUOZO KRALIKAUSKO
MINDAUGINĖS EPOCHOS ROMANAS.
NAUJI LEIDINIAI.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
MOTERŲ GYVENIMAS.

Kad visa tai nesibaigtų, kai mūsų jau nebebus

Pokalbis su IV Dainų šventės vykdomojo komiteto pirmininku dr. Gediminu Baluku

Mieli mūsų bendruomenė! Yra tie žmonės, kurie sugeba kilti pasirinktos profesijos srityje, rūpintis savųjų šeimų ateitimi bei jų tautiškumu, o taip pat dar randa laiko ir noro prisiliesti karatais net labai atsakingas pareigas mūsų kultūrinės ar visuomeninės veiklos dirvonuose. Vienas iš tokių asmenų yra IV Dainų šventės vykdomojo komiteto pirmininkas dr. Gediminas Balukas. Profesinėje srityje jis žinomas kaip geras ginekologas, nuo 1958 m. Loyolos universiteto klinikinis instruktorius ir chirurgas šv. Kryžiaus ligoninėje. Šeimoje jis yra 3 jaunuolių tėvas, kurie yra baigę liuanistines mokyklas ir dalyvauja organizuotoje jaunimo veikloje. Balukų vyriausias sūnus Andrius yra pasekęs savo motinos dail. Vandos Kanytės — Balukienės pėdomis — jis studiuoja meną San Francisco meno akademijoje ir ten atžymėtas aukščiausiais pažymiais. Taip pat jis jau pasirodęs ir lietuvių dailininkų grupinėse parodose. Gi lietuviškoje visuomeninėje veikloje dr. G. Balukas daugiausia laiko yra pašventęs Lietuvii fondui, eilę metų būdamas ir dabar tebesas jo tarybos pirmininku. Taip pat savu laiku jis ėjo ir visą eilę kitų pareigų savojoje bendruomenėje. Bet tai surašyta Lietuvių enciklopedijoje. Šiandien mes dr. G. Baluką pristatom kaip IV Dainų šventės vykdomojo komiteto pirmininką, o čia spausdinamam pasikalbėjime stengiamės atskleisti ir jo praėties dienas, kurios, kaip matysim, daugeliu atvejų atliekamu nuo mokslo laiku buvo skirtos savajai dainai, tautiniam sokiui ir sportui.

— Esat dzūkas, taigi, saulėtos, nuoširdžių žmonių ir dainingos Lietuvos dalies augintinis. Ar gimtoji aplinka turėjo įtakos pamilti lietuvišką dainą ir kada įvyko Jūsų tiesioginis, jei taip galima išsireikšti, organizuotas susijungimas su daina?

— Šiuo klausimu pajudint labai jautrius ir nostalgiskus vaizdus bei jaunystės prisiminimus. Nežinau kodėl, bet šiuo metu man dingtelėjo vieno jauno lietuvių peoto (pavardės neatsimenu) nuotaikingas ketureilis, kur jis rašo apie nemarią ir šviesiaplaukę jaunystę, apie džiaugsmo ir juoko sukuriuose plaukiančias dienas. Dabar net negalėčiau paaiškinti, kodėl jaunystė būtina turėti būti šviesiaplaukė, bet ji tikrai buvo šviesi kaip Baltijos gintaras ar Dzūkijos geltonas smėlis. Ir gal dėl to, kad, vos gavus gimnazijos brandos atestatą, mūsų Lietuvą užpuolė raudonoji, o vėliau rudoji

okupacijos, ir prasidėjo skaudžios nelemties dienos. Antrąją klausimo dalį norėčiau suskaldyti. Jeigu yra žodis tiesioginis, tai taip pat turi būti ir netiesioginis, arba — organizuotas ir neorganizuotas. Likimas lėmė man gimti Dzūkijoje, Vinco Krėvės žodžiais tariant, Dainavoj. Tai jau pasako, kad Dainava tikrai rišasi su daina. Mano tetos gyvenimo netoli nuo prof. Krėvės gimtojo Subartonių sodžiaus, todėl ir mano vaikystės prisiminimai tampriai rišasi su Subartonių kaimo ir Merkinės apylinkėmis, kai mūsų plati gimtinė susirinkdavo atžymėti šeimos švenčių. Dažniausiai suvažiuodavom į krikštynas, į vestuves, na ir pakasynas. Dar ir dabar tos dainos, giesmės ir raudos mano ausyse... Nuo lopšio iki karsto..

Mano tėvai buvo balsingi, tai ir aš, šokių tokį balsą iš jų paveldėjęs, traukdavau dainas iš pečių. Mane tuo metu stebino tėvelio lotynų kalbos žinojimas, kada jis kunigui padėdavo giedoti per laidotuvių apeigas (šiuo metu galvoju, kad tėvas išmoko lotyniškų giesmių iš savo pusbrolio kunigo, kuris baigė Seinų dvasilę seminariją kartu su a. a. prelatais M. Krupavičium ir I. Albiavičium). Jau tada pastebėjau, kad daugumos mūsų liaudies dainų melodijos yra liūdnos. Tėvai pasakodavo, kad jose atausos melodijos yra perpintos tomis nuotakomis, kurias išgyveno lietuviai ilgais caro priespaudos metais.

Toks buvo netiesioginis arba

neorganizuotas mano susijungimas su daina. Gi tiesioginis įvyko gimnazijos laikais. Tuo metu Alytaus valstyb. gimnazijoje muziką dėstė mokyt. Navickas, kuris buvo gana griežtas, ir mokiniai jo bijo. Kaip muzikas, jis turėjo gerą vardą. Jeigu kurį iš mokinių pasiskirdavo į gimnazijos chorą, tai be jokių atsisakymų (nebent kokias nors svarbi priežastis buvo) turėjom lankyti repeticijas ir dalyvauti koncertuose. Čia prasidėjo mano, kaip choristo, "karjera". Trumpai teko dainuoti Kauno VD universiteto chore (vadovavo K. Kaveckas), o nuo 1944 iki 1947 m. mano gyvenimas buvo labai tampriai surištas su "Čiurlionio" ansambliu.

— Kurie įspūdingiausi prisiminimai iš Lietuvos, puoselėjant dainą, sportą ar kitas apraiškas? Kiek prisimenam, Jūs savo laiku buvot ir puikus krepšinin-

kas? 1937 m., kada Lietuvos krepšinio rinktinė laimėjo Europos meisterio vardą, visame mūsų krašte paplito krepšinio žaidimas. Nuo tos aistros neatsilikome nei Alytaus gimnazijos mokiniai. Atsimenu, kaip 1938 m. buvo organizuojami krepšinio pasitobulinimo kursai prie Kauno Kūno kultūros rūmų, mūsų gimnazija pasiuntė net keturis krepšinio žaidėjus į Kauną. Jų tarpe ir mane. Nepaprastai mus stebino tų kursų lektoriai (Lubinas, Kriaučiūnas ir kt.), jų aukštas krepšinio žaidimo lygis. Vėliau man teko vadovauti Alytaus gimnazijos krepšinio rinktinei, o

Dr. Gediminas Balukas, IV JAV ir Kanados lietuvių Dainų šventės vykdomojo k-to pirmininkas
Nuotr. V. Noreikos

studijuojant Vytauto D. universitetą, žaidžiau universiteto ASK (Akademino sporto klubo) komandoj. 1944 m. birželio mėn. Kaune įvyko 10-ties geriausių Lietuvos krepšinio komandų pirmenybės. Mūsų ASK krepšinio rinktinė laimėjo III vietą (žinant to meto aukštą krepšinio lygį, tai buvo mums, studentams, didelis laimėjimas). O man asmeniškai tai labai malonus prisiminimas, nes aš tais metais buvau ASK krepšinio komandos kapitonas. Per pirmenybes laimėta taure parvežiau į tėviškę ir užkasiau giliai į žemės, nes artėjo frontas. Vėliau sužinojau, kad 1945 m. ASK komanda tapo Lietuvos meisteriu. Bet manęs tuo laiku Lietuvoje nebebuvo, o čia atpa-

koti atsiminimai liko patys maloniausi.

— Kas be ko, regis ir iš "Čiurlionio" ansamblio dienų turėtų būti likę įdomių prisiminimų? — Kaipgi neprisiminsiu "Čiurlionio" ansamblio? Ten susipažinau su savo žmona — Vanda Kanyte. Ji Čiurlionietė nuo pirmųjų ansamblio įsikūrimo dienų Vilniuje, nes tuo metu Vanda studijavo Vilniaus Meno akademijoje. O istorija taip suko ratą, kad mano pirmoji pažintis su "Čiurlioniu" buvo Vienoje, Austrijoje 1944 m. rudenį. Tuo laiku dar trūko vienerių metų iki medicinos studijų diplomo. Načiai į universitetą nepriėmė. Buvau laimin-gas, dirbdamas paprastu sanitaru Vienos universiteto klinikoje. Nebeatsimenu iš ko tuo metu sužinojau apie "Čiurlionio" atsiradimą Vienoje. Vieną vakarą, draugų pakalbintas, atsidūriau ansamblio repeticijoje. Puikų įspūdį paliko ansamblio vadovai maestro A. Mikulskis ir taut. šokių vadovė M. Baronaitė. Ypatin-gai traukė taut. šokiai, nes buvau šokęs metus laiko Kaune VD universiteto taut. šokių ansamblyje, kuriam vadovavo p. Baltrūnienė. Vos įsijungęs į "Čiurlionio" ansamblį, buvau laikomas geresniu šokėju, negu dainininku. Ypatingai mane Marytė Baronaitė pakėlė į "aukštybes", kai buvau pakviestas šokti solistu, atliekant Lenciūgėlį. Tarp kitko, Vanda Kanytė buvo viena iš šokėjų, su kuria ir teko šokti tą šokį.

Truputį nukrypstant nuo temos, čia man prisimena charakteringas pasikalbėjimas Chicagoje šių metų pradžioje su vienu "Čiurlionio" ansamblio veteranu. Jo nuomonė buvo, kad dr. L. Kriaučiūnas yra daug geresnis dainininkas, negu šokėjas, ir ši-

Iš tėvynės išbloktas "Čiurlionio" ansamblis 1945 m. vasario 16 d. Lietuvos nepriklausomybės šventės proga, dar karui tebesiaučiant, dainuoja Kempteno lietuviams. Kalba prof. Steponas Kolupalla.

KERTINĖ PARASĖ

DIALOGO IR LITERATūros HEROJŲ BEIEŠKANT

Daug rimtesnėm temom tik dėl su J. Gld. pasisiekėti yra pagalvojama, mažiau mūsų vienas malonumas. Problemų kėlimas sukelia jomis domimasi, numojama gal net ranka. Ir todėl J. Gld. "Kodėl skundžiamės ir gražome rankas" Kertinės parastės minčių pratėsimas naujom "Romanų tematiką užkludžius" (Kertinė parastė, š. m. 79-14 nr.)

Kodėl skundžiamės ir gražome rankas? Kertinės parastės minčių pratėsimas naujom "Romanų tematiką užkludžius" (Kertinė parastė, š. m. 79-14 nr.)

Tiek klausimų! O gerų atsakymų ar turime? Ypač su padėsimu: ieškok čia, nesirūpink tu, žiūrėk į tai, tas čia tik šiaip sau, mūsų literatūrai — iš-eiviskajai — trūksta to ir to ir t. t.

Blogiausia, kad romane viskas rišasi. Tematika, charakteris, intriga, įsitraukimas, forma, totalinis efektas. Vienu straipsniu visko neaprepsi. Ana, toks Robbe — Grillet savo straipsnius tais klausimais išleido net atskiroj knygoj "For a new novel". Net ir jam čia daug kas neaišku, nors premijas jis pats Prancūzijoje laimi. Visą jis pergalvoja iš pamatų. Jį daug kas kviečia ir gaudyte gaudyti, angažuodami paskaitom. Kiti net ir peikia.

Bet idėjos, nors tik knygoje su juo susipažinus, ateina galvon. Štai, kad ir tokios. Ar lietuvių iš-eivio charakteris tinka litera-

(Nukelta į 2 psl.)

(Nukelta į 2 psl.)

Pokalbis su dr. Gediminu Baluku

(Atkelta iš 1 psl.)

lė, kad dr. Kriauciūnas perimtu Dainų šventės vadovavimą, o mane norėjo perkelti į Tautinių šokių šventės vadovus. Idomus pasiūlymas, ar ne...

Kaip filmų juostoj slenka "Čiurlionio" ansamblio istorija. 1944 m. žiemą (prieš pat Kalėdas) ansamblis atsiranda Berlyne, nes čia buvo progos koncertuoti savo tautiečiams. Bet po kelių koncertų didesnė dalis čiurlioniečių buvo išskirstyta po Berlyno "Siemens" fabrikus, kitus net gaudė apkasų ir sutvirtinimų statybai apie sostinę. Mūsų padėtis Berlyne kasdien blogėjo. A. Mikulskis ir M. Baronaitė stengėsi visomis jėgomis išlaikyti ansamblį. Laimingu sutapimu beveik visi ansamblio nariai gavome leidimus iš Berlyno išvažiuoti į Kempteną. Čia daug pasidaravo ansamblio narys Jonas Dagys, kurs gerai mokėjo vokiečių kalbą (dabar jis gyvena Australijoje). Bėgome iš Berlyno, miestui degant, prieš pat didįjį šio didžiausio Vokietijos miesto bombardavimą, kurio metu Berlynas tapo griuvėsiais. Sakytum, pati Dievo Apvaizda lėmė "Čiurlionio" ansambliui pasitraukti iš Berlyno pasikutinę akimirka. 1945 m. vasario 16 d., dar karui tebeinant, iš Berlyno laimingai pasitraukęs, "Čiurlionio" ansamblis pasirodo Kemptene Lietuvos Nepriklausomybės šventės minėjime. Tas koncertas — tai vienas iš giliausių įspūdžių, kuris man įliko. Savo archyvuose suradau ir nuotrauką, darytą minėto koncerto metu.

Karo pabaigoje susitinkame prie pat Šveicarijos-Austrijos sienos. Ateina "Čiurlionio" triumfo dienos. Prancūzų karinės valdžios esame pakviesti į didingą sąjungininkų pergalės šventę, kur dalyvauja daugiau kaip 90 generolų (amerikiečiai, anglai, prancūzai ir keli rusai). Toje šventėje dalyvavę generolai tikrai jos ilgai nepamirš. Lygiai kaip ir mes čiurlioniečiai, buvę tos šventės programos atlikėjai. Jei nacinėje Vokietijoje buvome persekiojami ir išsklandomi, tai ši karta mes jau tapome dalimi didžiosios pergalės šventės.

Dar daug lieka mielų prisiminimų iš "Čiurlionio" dienų Vokietijoje. Kiek žinau, yra rašoma "Čiurlionio" ansamblio istorija, kur rasime įdomių detalių iš to ansamblio odisejos ir garbės dienų, savo koncertus skaičiuojančio ne šimtais, bet tūkstančiais, įskaitant pasirodymus Lietuvoje, Europoje, JAV.

Baigdamas prisiminimus apie

savo dienas, praleistas "Čiurlionio" ansamblyje, negaliu pamiršti maestro Alfonso Mikulskio ir Onos Mikulskienės, kurie savo gyvenimą paaukojo savo antrajai šeimai — "Čiurlionio" ansambliui ir kartu Lietuvai.

— Kada tiesiogiai susidūrėt su išeivijos lietuvių dainų šventėmis, nes ši, Jūsų vadovaujama, bus jau ketvirtoji?

— Buvau pakviestas į II Dainų šventės finansų komisiją kaip Illinois Lietuvių gydytojų draugos tuometinis pirmininkas. Tos komisijos pirmininkas tada buvo Chicago Savings and Loan Assn. prezidentas John Pakel, Sr., o vykdomojo komiteto pirmininkas — mano kaimynas iš Lietuvos prel. Ig. Albavičius. Prelato šįandien jau nebėra gyvųjų tarpe, tuo tarpu finansininkas John Pakel, Sr. ir šios Dainų šventės repetitorius metu pažadėjo pamaitinti visus suvažiuosius į šventę choristus. Tadgi, kaip matote, pažintys ir bendras darbas yra vaisius ateičiai.

— Ar ką bendro turi tas pasakutinis mėnesiais pasireiškęs ypatingas jauniosios kartos atstovų tiesiog spontaniškas entuziazmas Lietuvos laisvės ir laisvės ieškančių brolių gelbėjimo reikale su dainų bei tautinių šokių šventėmis ir aplamai mūsų visų visuomeniniu bei kultūriniu judėjimu?

Alfonso Mikulskio vadovaujamas Čiurlionio ansamblis 1945 metų vasarą Vokietijos Alpe. Sėdinčio būrio viduryje čiurlionietis Gediminas Balukas.

— Manau, kad visiems mums buvo malonu matyti jauniosios lietuvių kartos (daugumoj studentų) aktyvumą Brazilijoje, Simono Kudirkos ir Simonaičių gelbėjimo reikale. Senas posakis sako, kad nelaimė suartina žmones. "Jaunučių" ir "senių", jeigu

taip galima išsireikšti, generacijų skirtumai pradingo po to, kai "Margutis" oro bangomis paskelbė apie Brazilijos nebaigtą žygį į laisvę. Tiesiog reikėjo stebėti mūsų jaunųjų akademikų lietuviškumą, darbštumą, pasižymėjimą ir idėjų įvairumą gelbinti ir mirtiną pavojų patekusius mūsų tautiečius. Šie įvykiai priminė laisvajam pasauliui, kad Lietuva yra gyva, kad mūsų jaunoji karta aktyviai dabar jungiasi ir vėliau jungsis į lietuviškąjį išeivijos gyvenimą.

Bet ne paslaptis, kad dalis jaunimo, kurie tėvų buvo vežioja-

— Esat Lietuvių fondo tarybos pirmininkas, gerai pažįstat fondo narių eiles. Tad kyla klausimas, ar tas visas mūsų visuomeninis bei kultūrinis bruzdėjimas turi įtakos, kad žmonės daugiau aukotų gyvybinę reikšmę visam mūsų kultūriniam gyvenimui turinčiam Lietuvių fondui?

— Lietuviškoji visuomenė visuomet labai jautriai atsiliepia į visus teigiamus visuomeninius bei kultūrinius bruzdėjimus. O Lietuvių fondas kaip tik yra to teigiamo bruzdėjimo pavyzdys. Šiame fonde aktyviai dirbu netoli dešimties metų (1972 m. bus iškilmingai paminėtas LF dešimtmetis) ir man malonu paminėti, kad LF įkūrė dr. Antano Razmos ir jo bendraminčių darbas mūsų visuomenėje liko teigiamai įtakojamas.

kio gyvenimą; rašyti romaną apie dvasiškį, jam atrodo, pasauliečiui yra labai sunku. Gal ir gali? Bet ar taip mūsųose jau padėti istoriniai pamatai neveikia naujo literatūrinio pastato? Gal ne laikas dar dėti stogo šiam pastatui? Ir premijom, kad ir naudingom, jo neužklosime, pasakytų čia griežtesnis kritikas Sietynas.

Juk po Joyce, Kafkos, "Nau-sea", Camus ir kitų daug kas pasikeitė ir ne viską mes dar gerai žinome. Kodėl Tolstojui nebuvo duota Nobelio premija? (ėr. I. Wallace, The writing of one novel.). Kaip didelė yra ekspresionizmo stoka mūsų rašytojų? Kas atsitinka sprendžiant dar neišspręstas, užsilikusias problemas literatūroje, literatūros vertinimui — kritikos psichologizmui ir t. t.? Tai vis problemos, vertos mūsų dėmesio, jei norime žiūrėti į priekį, bet ne atgal.

Turime ir herojų. Bet ir to istorinio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

mai įvertintas. Štai iliustracijai keletas statistinių žinių: LF iš savo pelno per devynerius metus yra paskyręs 131,000 dolerių lietuvių kultūrai, švietimui ir mokykloms paremti (i šią sumą įeina ir šių metų pelnas — 31,000 dol.). Pagrindinis kapitalas šiuo metu siekia netoli 700,000 dol. Kada fondas pasieks savo tikslą — surinks vieną milijoną dolerių, tai kasmet, lyg tas geras Lietuvos girių aitvaras, galės pilti į lietuviškos kultūros aruodą po 70,000 ir daugiau dolerių. Tokią ateitį pramatom su visų bendra pagalba.

— Grįžtant tiesiogiai prie Dainų šventės, kuo ji skirsis nuo buvusių ir kokie svarbiausi rūpesčiai ją organizuojant?

— Vienas iš pagrindinių rūpesčių buvo suorganizuoti darbingą šios šventės vykdomąjį komitetą. Turiu prisipažinti, kad tai pavyko visu šimtu nuosimčių. Visi komiteto nariai yra darbingi, su dideliu visuomeniniu patyrimu. Didžiausią našą neša mūsų muzikai — jų rankose yra chorų paruošimas. Malonu pastebėti, kad muzikai ir repertuaro komisija, vadovaujama muz. P. Armono, pradėjo savo darbą prieš dvejus metus ir jiems už tai atitenka didžiausias kreditas. Šalia Dainų šventės vykdomojo komiteto dar veikia 16 atskirų komisijų. Iš to galite suprasti, kad šventės darbas yra komplikotas ir pareikalaus daug prakaito. Vienas iš degančių rūpesčių yra lėšos, Tikiuosi, kad mūsų visuomenė supranta šios didelės mūsų tautinės manifestacijos — dainų šventės reikšmę, ir mus parems. O lėšos ir yra paskutinis kelio grumstas, artėjant į šventės ruošimo finalą.

pro ir contra nuomonėse ne vien nu atveju išryškėja ir auksinio vidurio pozicija.

P. Mln.

Kertinė Parastė

(Atkelta iš 1 psl.)

tūrai? Koks jis herojus? Jis plokščiai plepus; mėgsta pavalyti ir gražius namus su gražiais baldais ("Kū-kū"); kiti — vietiniai jam jau nėra žmonės; jis mato tik savo pėdas, visur ir apie viską moralizuoja. Jis nuobodus. Apvalius jį nuo to, kas dar belieka? Reikia, tur būt, įdomesnes "nedorybes" prie jo "klįjoti". Bet ir po to, tiesiog bausi, kai toks išeivis svarbiojo romano vietoj gali staiga vėl prašnekti tik apie antvalandžius, šnapselį, susirinkimėlius, partijėles, atostogėles, aukštąją politiką ir žemą pasaulio kultūrinį lygį. Pasidairykime, kiek tokių potencialių "herojų" mūsų aplinkoj!

Betgi mūsų rašytojai herojus tiesiog kurte sukuria. Tik ar

kūrinys atpažįstame išeivį? Apie tikrą išeivį netyčiom iš vietinių kažkas pasakė: užsida-ręs, šneka apie vieną ar dvi temas, kartais net įkyriai nuobodus. Ar iš tokio galima padaryti stiprų romano herojų? Literatūriniai pakeistas, ar jis tampa "žmogumi", ar tik literatūrinis, abstraktusis daiktas?

Dialogą tęsiant, vėl kyla klausimas. Istorijoje literatūrinis pamatus gavome iš išsilavinusių dvasiškų, kas yra reikalinga kitų tautų literatūroje. Jų įnašas mums yra didelis ir sveikintinas. Bet tik Putinas suabejojo dvasiškio pilną pajėgumą atvaizduoti autentiškąjį pasaulietį, lygiai kaip anglas Chr. Derrick "The writing of novels" abejoja pasauliečio pajėgumu pilnai suprasti dvasi-

šio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

šio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

šio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

šio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

šio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

šio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

šio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

šio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

šio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

šio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

šio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

šio herojaus atomazga jau žinoma iš anksto. Man atrodo,

— Dažnai tenka girdėti, kad ypač provincijos ir parapiiniai chorai mažėja, nes jaunoji karta sunkiai į juos jungiasi. Tuo tarpu spaudoje skelbiama, kad IV dainų šventėje dalyvaus rekordinis choristų skaičius — net 2,000. Kur slepiasi tikroji tiesa?

— Tikiu, kad provincijos ir parapiiniai chorai mažėja. Bet tai nėra vien mūsų jaunosios kartos kaltė, o poveikis kai kurių šiandieninių bažnytinio reformų. Paskutiniai liturginiai pakeitimai bažnyčios chorų reikšmę labai sumažino. Tai jaučia jau ir lietuvių išeivija. Dėl rekordinio choristų skaičiaus noriu pažymėti,

kad chorams yra išsiųsta Dainų šventės repertuaro 2,000 vietnetų. Tam tikrai daliai nubyrėjus, šventėje tikimės tikrai turėti apie 1500 dainininkų.

— Koks Jūsų bendras žodis ir prašymas dainininkams bei plačiajai visuomenei būsimosios šventės proga?

— Pirmiausia prašau moralinės bei materialinės paramos. Manau, kad šios šventės reikšmės mums lietuviams, o ypatinai jaunajai kartai, aiškinti nereikia, nes ji yra pakankamai aiški.

(Nukelta į 7 pusl.)

DR. C. K. BOBELIS
ANKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKI
CHIRURGIJA
Tel. 695-053 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv., 1 iki 7 popiet.
antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR. 6-2400
Val.: pagal susitarimą. Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradienį ir penktadienį 10-4; šeštadienį 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-0960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
GRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akusherija ir moterų ligų
Ginekologinė Chirurgija
6132 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2220
Namu — rezid. — Prospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antradienį, ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštadienį nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiadienį ir šeštadienį, uždaryta

Ofiso ir buto tel. Olympic 2-1351
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadienį ir šeštadienį, tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIŲNAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
5540 St. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Skambinti — 585-2525
Telef. veikia 24 val.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 W. 59th Street
Val.: pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vakarų. Trečiadienį, nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštadienį 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofiso telef. HE 7-1165
Rez. tel. 239-2919
DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antradienį, ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakarų. Trečiadienį, nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštadienį 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofiso tel. 239-2919
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien — 8 val. ir 6-8 val. vak.
Iškyrus trečiadienį
Šeštadienį 12 iki 4 popiet.

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGŲ
2817 West 71st Street
Tel. HEMlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijoje)
Valandos pagal susitarimą

PLATINKITE "DRAUGĄ".

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street

(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Ofisui laikinai uždarytas, apie atidarymą bus pranešta vėliau.

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
Valandos tik pagal susitarimą.
Trečiadieniais uždaryta

Telef. — 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 South Kedzie Avenue
Val. pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir šeštadienį 8 v. r. iki 3 val. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2290; ofiso ir rezidencijos
Pirmą ligonius tiksliai susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslių ir Prostatos
CHIRURGIJA
Ofisas 2656 West 63rd St.
Val.: antradienį, nuo 1-4 popiet
ketvirtadienį nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880, Rez. 448-5544

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4416
Rez. GRowellhill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.
antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-8296
Valandos: 2-8 v. v. penktadienį 10-11 ryto, 2 iki 8 val. vak. Šeštadienį, 1 iki 4 val. vak. Treč. ir šeštadienį uždaryta.
Rezid. tel. WA 5-3099.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1233

Ofiso val.: Pirm., antr., treč., ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštadienį, 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6193
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirminėje ligonius tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak.
Trečiadienį ir šeštadienį, uždaryta

Tel. PROspect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VARKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antradienį, ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir šeštadienį, 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštadienį, pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4850
Val.: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8; penkt. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.

Užkalbinam šiame tinės Traviatos dailininką Jurgį Daugvilą

— Pats veikalas ir jo vadovai nusprendžia tą ar kitą scenos pastatymą. Man lieka tik maža dalis vadinamos kūrybos. Visa kita pasidaro savaime. Jokių teorijų ir kokių nors ypatingų ieškojimų čia negali būti. Stengiuosi palengvinti visą pastatymo našta, dirbdamas su visu kolektyvu.

— Kaip, iš viso, Jūs žiūrite į dekoracijas ir kokį vaidmenį joms skirate,

— Scenos apipavidalinimas — meno šaka su visais savo dygliais bei džiaugsmiais. Tačiau darbas labai įdomus, reikalaujantis gana daug laiko bei techninio pasiruošimo. Kiekvienas pastatymas turi savitų reikalavimų. Užmojo privedimas prie finalo, paprastai stokoiant laiko, yra pats sunkiausias. Taigi čia yra ne tik pora padažytų gabalų, bet jau visas ansamblis įvairių apraiškų, suvestų į vieną vietą. Dekoracijos reikalingos tik užpildyti tuštumai ir duoti veikalo vaidiloms judėjimo plotą. Tik po to eina nuotaikos bei kiti, mažiau scenai reikalingi, dalykai.

— Jūs sutikote sukurti dekoracijas „Traviatai“. Įdomu, kaip spresite šį uždavinį: ar Jūs eisite tradiciniu keliu, o gal šiam uždaviniui ieškosite funkcionalio sprendimo?

— Mūsų opera yra didelė savo narių skaičiumi labai mažoji, operai nepritaikintoj scenoje, opera su mažais finansiniais ištekiais. Reikia ieškoti „tikro“ kelio, kuriame apsunkinančios tradicijos daugiau ar mažiau nukrenta. Svarbu, kad tikslas būtų pasiektas bent meniškoje formoje.

— O kaip su praktišku dekoracijų išpildymu? Ar Jūs padarote tik eskizus ir duodate kam kitam išpildyti? O gal pats nesate visą našta?

— Vien tik vinių sukalimui ir visa ko surėmimui reikės poros šimtų valandų. Bet čia man jau padeda P. Adomaitis, kuris atlieka visus staliaus darbus.

— Ar „Traviata“ dekoracijų kūrėjui stato ypatingas sunku-

Jurgis Daugvila

Sv. Jurgis

nybes? Kiek žinau, joje dalyvauja žmonių masė. Ar tas faktas Jūsų nevaržo bendriniame dekoracijų komponavime, kad aktoriams būtų patogiau judėti?

— Dekoracijos yra tik pastatymo papildymas, jo įrėminimas. Jokie varžtai čia neturėtų sudaryti sunkumų. Jie yra sąlyga visam išpildymui. Tam ir yra dailininkas kviečiamas, kad panaikintų visas tas sunkenybes.

— O kaip su apšvietimu? Maria High School auditorija turi gana ribotą sceninio apšvietimo galimybes. Ką ypatingo Jūs planuojate? Kokiu būdu bandysite apšvietimą pajavrinti ir kokiomis priemonėmis bandysite turimą apšvietimą papildyti?

— Opera nenaudoja nei Ma-

rijos mokyklos apšvietimo, nei kitų ten turimų įrengimų. Visas yra nuomojama. Scena padidinama, apšvietimas sustiprinamas, įjungiant daugiau šviestų taškų. Žiūrovai gal net nepastebi tų visų patobulinimų, kurie reikalingi ir mūsų operos yra naudojami jau metai po metų. Čia daugiausia savo darbo įveda Česlovas Rukuiža, kuris ir tvarko visą scenos technikinį darbą.

Kaip minėjau, pats paskutinis žingsnis prieš uždangos pakėlimą (čia įeina ir apšvietimas) yra pats sunkiausias. Pradedama „kova“ tarp dailininko ir kitų meno vadovų. Taigi ar tradicinis, ar totalinis teatras, pamatysime, uždangai atsidarius, gegužės mėnesio premjeros vakare.

s. d.

IVAN FRANKO

ZEME

Zeme, mano visų vaisingiausia motin,
Tavo gėmėse glūdinčių jėgų
Bent truputį, kad kovoje tvirtiau laikyčiaus,
Duok ir man!

Duok šilumos, kuri išplečia krūtine,
Valo jausmus ir atgaivina kraują,
Kur žmonėse pažadina beribę,
Tyra meilę!

Duok ir ugnies žodžiui uždegti,
Sielom supurtyti, duok griausmingą galia,
Tiesai tarnauti, melui smekti
Duok amžiną aistrą!

Rankom jėgą duok grandinėm laužyti,
Minčių aiškumą širdyje neteisybėm išvesti,
Leisk dirbti, dirbuotis, veikti,
Bedirbant numirti!

ZODZIO REIKŠME

Kad tu žinotum, kiek daug reikią žodis,
Vienas nuoširdus, šiltas žodelis!
Širdies gilios žaidos stebuklingai
Užgyja. — Kad tai tu žinotum!
Tu, tikriausiai, pilnas skausmo ir nusiminimo,
Sučiaupęs lūpas, tyliai nepraeitum,
Tu bertum padrasinimo ir paguodos žodžius,
Šiltų lietu kalbų ant ištroškusį dirvų ir pievų. —
Kad tu žinotum!
Kad tu žinotum, kaip giliai sužeidžia
Vienas piktas, užgaulus žodis.
Kaip tyras širdis iškraipo ir suteria
Ir visam amžiui sukietina. — kad tu žinotum!
Tu savo pyktį, kaip kandy šunį,
I tamsiąsias sielos kerte uždarytum,
Neturėdamas džiaugsmo, nei karštos užuojautos,
Tu nors priekštais nieko nepažeistum. —
Kad tu žinotum!

Kad tu žinotum, kiek daug skausmo slepiasi
Po džiaugsmo, abejingumo ir tamsos kaukėm,
Kiek daug veidų, dienų linksmy,
Ant pagylybės karštom asarom prausiasi!
Tu savo žvilgsnį ir klausą meile išaštrintum,
Ir nematomų asarų jūroje panirsi,
Jų kartumą savų kraują nuplautum
Ir suprastum visą žmogisko kvailumo siaubą. —
Kad tu žinotum!

Kad tu žinotum! Į šį seną žinojimą
Reikia įsijausti, širdimi suprasti.
Kas tamsu protui, širdžiai aišku ir akivaizdu...
Ir kitoks tau atrodytų pasaulis.
Tu širdimi augtum. Tarp gyvenimo audrų ir baimės
Tavo kelias būtų tiesus ir aiškus,
Kaip tu, kuris audroje čio plačių vilnių keterom.
Taip tu kalbėtum ir visus kenčiančius ir skurdžius:
— Nebijokite! Tai aš!

DE PROFUNDIS

Amžina revoliucionierė
Dvasia, kuri kina stumia ir kova,
Stumia į laimę, į laisvę, į pažangą,
Ji gyva, ji dar nemirė.
Nei ponų kankinimai,
Nei carų kalėjimai,
Nei karinė drausmė,
Nei pabūklų staigimas,
Nei šnipinėjo pavojai
Jos į karstą dar nepaguldė.

Ji nenumirė, ji gyva!
Nors prieš tūkstantmečius gimė,
Bet tik vakar išsivystė
Ir savo jėgom vaikšto,
Ir auga, stiprėja,
Ir skuba ten, kur dienoja:
Itakingu žodžiu, kalbų trimitais,
Milijonus patraukia,
Milijonai mielai eina,
Nes dvasios balsą girdi.

Dvasios balsas jaučiamas visur:
Ūkininkų vargingose bakūžėse,
Darbininkų dirbtuvėse,
Asarų ir nedalios lindynėse
Ir kur tik ji nuaidi,
Dingsta asaros, liūdesys, nelaimės,
Gimsta jėga ir drąsa
Ne raudoti, o veikti.
Jei ne sau, tai vaikams,
Kovoje už geresnę dalį.

Amžina maištautoja
Dvasia, mintis, valia,
Neužleis tamsai lauko,
Dabar nesiduos supančiojama.
Atsipalaidavo piktą pražūtį,
Pasileido grūtis;
Kur pasauly tokia jėga,
Kad grūtyje ją sulaikytų,
Kad užgesintų kalbos ugnį,
Kad sustabdytų auštantį rytą?

PAVASARIO ELEGIJA

Pavasari, tu mane kankini! Išsibarstai saulės blizgalais,
Šiltu alsavimu girdai, vilioji į žydą erdvę!
Lengvus debesų rutulius stumdymdas po vaisių padangę,

Šilkinėm gijom iš jų lietutį srovėni ant laukų.
Saulėje pilkos žepės, žaisdamas, tu išmeti į orą —
Staiga, ore iš jos pasipila paukščių čiulbesys.
Savo gandrų riksmu tu sukeli samyši širdyje,
Sapną apie laisvas šalis — mano tolimą laimę.
Tu gulbės sparnu iškeli krūstines vilnis —
Girdžiu jų džiaugsmingą pliuskenimą melsvos upės toliuose.
Mirdžiu, kaip žuvėdra, tu virpi virš gilių vandenių.
Kaip palei platų Dniestrą linksti tampriais karklais.
Pavasari, tu mane kankini! Milijonais spalvų ir linijų,
Visa savo išvaizda šauki: laisvė, judėjimas, gyvenimas!
Lyg šapelį neši mane į tą sraunumą,
Naujus jausmus gimdai nuvytusioje mano širdyje.
Tu apšviti dykvieta; tu budini nevaisingus norus;
Svelniai supi šakos paukštuko tuščią lizdą;
Žemai galvą palenkes, įputi užgesusią ugnį;
Švilpesiu į giraitę šauki, lyg mano jauną draugą.
Ne, ne man ten vaikščioti, mano mielas sakale!
Linksmu žuikiu ne man skaisčioje žolėje nardyti!
Dar tebevirpa širdis ir krūtinėje dar neatsalo kraujas,
Bet dienų saulėlydyje sunkus gyvenimo jungas.
Beprotišku svajonių tuntas laksto po platų lauką,
Karčiai pavėjui, ir žvengia, ir skardžiai kanopom pliekia.
O, tos mano svajonės, lengvasparniai margi vaikai, —
Stipria ranka juos reikia už pavadžio laikyti.
Tik akimirka — ir botagos plaukštėlėjimas —
Ir žiaurus žodis: „I savo vietą!“ I darbą!
Ir apžavai dinga... Pavasari, tu mane kankini!

Išvertė P. Gaučys
Ivan Franko, ukrainiečių poetas, rašytojas, kritikas ir istorikas, gimęs Galicijoje, dažnai buvo suimamas ir etapis varinėjamas anuometinėje Austro-Vengrijėje, dar labiau nepageidaujamas buvo carinėje Rusijoje. Jo poezija — tai istorija ukrainiečių tautos, kuriai jis skyrė visas savo jėgas ir kovojo, norėdamas ją išaukšti ir paruošti nepriklausomam gyvenimui. Po Taraso Ševčenkos — žymiausias ukrainiečių dainius. PG.

Egzotiškasis Agnės Lukšytės "Kalnų velnias"

Retą literatūrinę viešnią iš tolimosios Australijos pasitinkant

Agnė Lukšytė, KALNŲ VELNIAS.
Novelės. Viršelio aplanką piešė ir iliustravo dail. Vaeleovas Ratas. Išleido H. Meilūnas, Sidney, Australijoje, 1970.
Teksto 172 psl. kaina (JAV) \$5.50.
Knyga gaunama ir "Drauge".

*

Pereitų metų mūsų egzilineje literatūroje vienintelis debiutas buvo padarytas žanre, kuris, daugelį metų pirmavęs, pastaruoju metu gerokai apmirė, t.y. novelėje. Kiek neįprasta ir tai, kad šiame žanre debiutavo moteris ir kad knyga išleista Australijoje, kur iki šiol meno pasaulyje vyravo mūsų dailininkai, ypač grafikai. Tai Agnės Lukšytės novelių rinkinys "Kalnų velnias".

Agnė Lukšytė, kiek iš knygos aplanko parastėje duodamų biografinių žinių galima suvokti, nėra debiutantėms įprasto amžiaus rašytoja. Akiesnis mūsų šio literatūrinio judėjimo stebėtojas šios autorės darbų galėjo laisvas nuo laiko užtikti mūsų periodikoje, ypač Anglijoje leidžiamose "Pradalgėse", kur jos novelę galėjai

TITAS ALGA

rasti ne vienų metų tomelyje. Tie periodikoje išmėtyti gabalai ir sudaro šio 14 novelių rinkinio didę dalį. Dabar, surinkti į krūvą, jie leidžia geriau susipažinti su autore ir paieškoti jos kūrybai bendresnių ir būdingesnių bruožų.

Pirmiausia, be abejo, krinta į akis perdėm dominuojantis australiškasis fonas. O ryškūs šis fonas ne vien tik paviršiumi, a-borodžiniais, cikadomis ar eukaliptais, bet ir rimta bei nuoširdžia autorės pastanga ji suprasti, ji įsijausti, su juo susigyventi. Didžioji novelių dalis liečia šiandieninio Australijos naujakurio santykius su vietiniais. Gi i tuos vietinius A. Lukšytė žiūri ne li-guistai kritiškomis viendienio svečio akimis (kaip dažnai mūsų egzilineje literatūroje įprasta), teieškant juose vien ydų, juos šaržuojant ar schematizuojant, bet bandydama juose išsižūrėti

visapusiškai gyvus žmones. Kad autorės pastangos nusikratyti sve-džio — pašaliečio kompleksais ir išlietį į gyvenamą aplinką yra sėkmingos ryškų "Oomino kala-dėlėse", vienoje stipriausių rinkinio novelių, kuri atpasakojama vietinės gyventojos lūpomis ir lie-čia vien senųjų australiečių gyvenimą.

Pirmuoju asmeniu perduotos devynios rinkinio novelės, tačiau vien tik jau minėtose "Domino kaladėlėse" tasai pasakojantis asmuo yra taipgi ir novelės centrinio įvykio pagrindinis veikėjas. Kitose pasakotojos asmenyje skaitytojas veiki įtaigojamas atpažinti pačią autorę. Vienur ji tėra klausytoja, užfiksuojanči kito asmenis pasakojimą (Prie kavos puodelio, Batsiuvys Zosėnko), kitur — emociniai mažai teisingai stebėtoja (Ziedas sutvarka skaisčiau, Nešlifuto opalo vėri-nys, Nambruka), o dar kitur —

reikšminga pirmieji novelės veikėja, kartu su pagrindiniu iš-gyvenanti aprašomąjį įvykį, ar bent jo stipriai veikiamą (Vėžliu-kas beprasmiškai ropoja, Aklinas skersgatvis, Kalnų velnias).

Mano supratimu, pastarosios grupės novelės yra literatūriniai stipriausios. Jose autori geriausiai pavyksta paveikti skaitytoją jausmo betarpiškumu, patį įvykį pavaizduoti įspūdingiau, noveliš-kiau, pristatyti jį pakankamai reikšmingu, pateisinančiu neiš-vengiamą posūkį ar lūžį pagrindinio veikėjo gyvenime. Neutra-lios pasakotojos ar stebėtojos ro-lėje autori kartais pritrūksta rei-kiamo bešališkumo ar santūrumo. Ji neatspiria pagundai centrinio įvykio įkandini pateikti ir savąsias jo interpretacijas, išve-džiojimus, išvadas ar emocinį už-siangažavimą, tartum vis dar ne-galima tikėtis, jog skaitytojas jį su-pras, i jį išsijaus ar jį išgyvens taip, kaip autorė to pageidautų; tartum bijodama, kad skaityto-jas, be autorės paskatinimo ne-žiūrės jame slypinčių alegorijų

ar moralų. Šitoksai A. Lukšytės nepasitikėjimas savimi, žinoma, ne vienu atveju yra pagrįstas, tačiau asmeninių nuotaikų paramstymais čia jau reikalo nepataisy-si.

Vis dėlto visos pirmuoju asme-niu parašytos novelės yra žymiai stipresnės. Autorė sugeba skaity-toją papirkti savo nuoširdumu, atvirumu ir jį įtikinti. Sunkiau se-kasi rašyti trečiuoju asmeniu. Čia kartais ji pasidaro perdėm lako-niška, verčianti veikėjus kalbėti arba visiškai sausais (Cinčiriči), arba melodramatiškais, lyg "iš rašto" beriamais dialogais (Atei-na vaikas nuo kalnų), o kartais sachariniškai saldi, kalbanti sa-kiniais tartum nurašytas iš tra-giška įsimylėjusios gimnazistės dienosraščio (Ar meilės pasaka baigta?). Kartais veikėjus ji perdė-tai suschematizuoja (Vasara pasi-baigė: cikados nutilo), vienuo-se tematydamą išimtinai švie-sias, kituose — tamsias spalvas. Net ir geriausia šios grupės no-velė "Sūrus vanduo užlieja akis", kurioje, atrodo, autori geriausiai pavyko įsijausti i pagrindinės veikėjos pergyvenimą, skamba ga-na naiviai, dirbtinai ir skaitytoja daugiau patraukia tuo, kad joje aprašomas įvykis vyksta mažiau kam iš arti tepažįstamoje aplin-koje.

Savito stiliaus ar literatūrinio veido šiuo rinkiniu Agnėi Luk-

Agnė Lukšytė

riodikos puslapiuose. Tas moteriš-kumas, tiesa yra vienas didžiaus-ių šitokios kūrybos plusų, ta-čiau vien jįsai kūrybinės indivi-dualybės dar neužtikrina.

Labai daug kur Agnės Lukšy-tės sakinyas skamba literatūriškai, tačiau vietomis jį dar sleigia ir ža-loja oficialiems laikraščiniams pranešimams būdingi išsireiški-mai ("būdamas tamprame kon-takte su tamsia mase", 47, "Ju-

tai atsakius neigiamai" — 53, etc.), arba banalūs, nusinešioje posakiai ("jo akys dega karšta ugnimi" — 11, "ilgai sėdžiu, pas-kendus mintyse" — 34, "many-je vyravo pasitenkinimo jausmas" — 83, "karo bangos atbloktas" — 105), kurie, atrodo, atsiranda kaip tik, autori bandant būti originalesnei ir pasisakyti kitoniš-kai. Originalumo ieškojimas at-sispindi ir dažnuose palyginimuo-se, nors ir čia ne visada laimima stiliaus ar estetikos požiūriu.

Pavėluotu Agnės Lukšytės de-biutu reikia džiaugtis. "Kalnų velnia" verta ir paskaityti ir apie jį pašneškėti, o nepretenzingam pramoginės literatūros mėgėjui jis atneš ir keletą tikrai malo-nių valandų. Australietį leidėja reikia sveikinti už sąžiningai at-likto darbą ir patrauklią knygos išvaizdą. Linkėtina, kad jo opti-mizmas, išleidžiant 1000 egzemp-liorių, pasiteisintų. Estetinė kny-gos pusė neabejotinai kelia skon-ingas dail. Vaeleovo Rato pieštas viršelio aplankas ir iliustracijos, nors ne visos jos vienodai gerai pavykė.

Norėtusi, kad šios knygos išlei-dimu būtų paskatinti ir kiti Aus-tralijos lietuviai rašytojai, apie kuriuos šiame krašte labai ma-žai ka tegirdime.

PO KONCERTO

Apie tautinius šokius ir šokėjus aplamai Hamiltono "Gyvataro" ir Chicagos Jaunimo centro tautinių šokių ansamblio bendrojo koncerto 1971.III.13 Chicagoje progą.

J. VAICIONIENĖ

(Tęsinys iš praėjusio šetad.)

Ne autentiški šokiai

Taip suprasdami liaudies tautinių šokių autentiškumą, būtime norėję, kad kalbamame koncerte (kaip ir niekur kitur) nebūtų buvę kelių ne autentiškų šokių.

Mikita yra gudų šokis. Keturi vyrai su dviem kartim, tik kiek kitokiu kai kuriuo judesiu (LE). Vien jo vardas, beveik nesiskiriančiu ne pirmuoju M N garsu, yra populiarus ir rusų tautinis vardas "Nikita" (jeigu dar Chruščiovas) įspėja kieno čia yra kūriny. Šokio Mikitos visa daina ne lietuviškos dvasios. Joje yra ir tokių posmų.

"Šok, šok, Mikita, tą pametęs imk kitą. Pamesk ją, imk mane: aš gražesnė, ne kaip ji".

"Visus tancius ašai moku ir kazonką aš pašoku. O ji nieko neišmano, tegu eina, kiaules gano." "Kai šokti gražiai išmoks, tada su Mikita šoks" (Saudargienės užrašytų šokių knygoje "Liaudies šokis Lietuvoje"). Knygos antraštė ir sako, kad joje sudėti ne vien lietuvių liaudies šokiai, bet Lietuvos liaudies. Pagal čia aprašomo vakaro programos vedėjos nustatytą to šokio legendą, sutampantią su 19-57 Pirmosios tautinių šokių šventės Vadove užrašyta legenda. Mikita šokdavo atėjęs į vestuvės kartu su kitais nelietuviškai kalbančiais vyrais. Tas šokis "Mikita" dargi nėra nei šokis, bet įrankinis sportas... Kokš tas "Mikita" buvo svetimas, balaganinis gramozdas tarpe mūsų šokių, sunku net apsktyti. Tik ta prasme gerai, kad žiūrovai galėjo pamatyti skirtumą tarp jo ir mūsų šokių, mūsų šokių naudai.

Visai nereikia, nėra nei pagrindo varžytis dėl mums svetimo, net kitos tautos vardo, kitatautės kilmės, Polkos, kaip dėl tos Pulkos-Polkos iki šiol tebesivaržo lenkai su čekais. Mes turime panašios nuotaikos troytinius, atsiliepiantių mūsų kalboje ir tautosakoje. "Tur alaus, tur ragaišio..." arba "Tur alučio, tur midučio... nenor svečiam duoti, o sveteliai trypu trapu, trypu trapu, nenor išvažuoti..." Šį troytinį šoka, vestuvėms ir šiaip suėjimams bagentis. Greičiausiai, kad mūsų troytinių, senų "strapaliojimai" daug senesni už tas XIX am. pabaigoje atpokinusias polkas.

Kiek už tas polkas esame gavę iš tautų liaudies kūrybos tyrinėtojų kitatautinių priekaištų! Mokytojas čekas, išvydęs mūsų kažkurio sambūrio "tautinius" šokius, sakė: "rėžia polkas... kaip Prahoje" (Darbininkas 1970. IV. 14). Kitas atėjęs pasižiūrėti mūsų tautinių šokių, nusivylęs sakė: "Reikia tačia nurodyti, kad Grandinėlė kartojama "polka" pietų amerikiečių akyse rėsiši su slavų šokių šokio šokio, ir mes būtime norėję pamatyti daugiau baltumų būdingų bruozų". Gė mūsų akyse tos polkos vis dar lietuviškos ir iš vardo ir iš kilmės!!!

Ta pačia prasme savo liaudies šokių programose reikia išsiversti be Cigonėlio lygiai taip, kaip be kazonkėlio, kaip be vokietėlio, jeigu toks būtų, be žydėlio... Aišku, kad toks Cigonėlis, kaip pirmai minėta, atsiradęs anais laikais iš pamėgdžiojimo čigonų šokių tiek ir taip, kiek lietuvių liaudis, būdama visai skirtingo būdo, gali pamėgdžioti "imituoti" čigonų šokio judesius. Čia pašoktasis Cigonėlis yra mėgintos čigonškos stilizacijos, mėgintos pamėgdžiojamai čigonšškai su asimetriniu vienu kitu judesiu pašokti. Koks galėtų būti santykis mūsų autentiškų tautinių drabužių su čigonų šokio judesiu "imitacija"? Ką jūs pasakysite, kad Cigonėliui jausmu ir rankomis buvo daugiausia pasiūta pagyrų.

Čigonų baletus ir atskirus charakteringus šokius šoka, apsiiręne

atitinkamais drabužiais, profesin-

kai šokėjai. Bet šoka, kaip tos tautos šokio charakteringą meną, nerišamą su kita kuria tautine šokio kūryba.

Sadutė. Prie tautosakos archyve rastos gaidos, su beprasmiu skiemenuvimu "tu-to sa-duto-tu-to" (mačiau savo akimis) Biržų gimn. mokytoja Šlekenė, pritaikius penkis punktus atitinkamų judesių, sudarė šokį. Pasak jos, pagal aną sadutavimą šokį pavadino Sadute ir atvežė 1938 m. Kauną į gimnazijų kūno kultūros sporto ir šokių varžybas. Jokios jaunosios jame nebuvo.

Iš skiemenuvimo ir gaidos senumo įmanoma spręsti, kad tai senų tikybinių apeigų vaidilučių laigavimas (Vydūnas). Tiksliau atkurtam šiam šokiui geriau tiktų ne Sadutės vardas, Šlekenės pakeistas iš Saduto tu-to, bet Saduta-Rūta, arba tie siog Saduto... Vestuvinės apeigos, užrašytose ir atsimenamos, nėra tokių dainų, nei pamergių vaikštynių nerandame. Čia pašoktoji Sadutė nebuvo Šlekenės stilizacijos.

Dabartinė Sadutė yra naujadaras, siekiant įspūdžio, efekto, sudarytas iš stypčiojimų, plaukiojimų, figūrinių valsiškų vaikštynių, plastinių, baletinių nusilenkimų, kas iš esmės prieštarauja liaudiškiems judesiams. Kai kieno dabar šokamojo Sadutėje matome jaunosios perleidimą per iškeltų rankų

M. K. Čiurlionio ansamblio šokėjai Alpių kalnų papėdėje, Andelbuche, Vokietijoje, 1945 metų liepos mėn.

"koridorius". O tai jau primena sceną rusų pravoslavų vestuvių...

Pagal J. Lingio stilizavimą ir nurodymus, gėlės turinčios būti tik raudonos ir baltos. Nurodyta ir kaip jos turi būti nešiojamos. Tokia Sadutei geriau tiktų vardas "Gėlių šokis", nes šokėjų dėmesys ir žvilgsnis sukaupiamas į nešiojamą, kilščiojamas gėles. Tokia "sadutė" nėra mūsų liaudies šokis, nei vestuvinis, nei tikybinių. Kokia ir kaip ji dabar tampoma po okup. Lietuvą ir po "draugišką" respublikas, yra papasakota 1968. m. "Kultūros Barų" 5 nr.

Jeigu reikėtų skolintis judesius Saduto-Rūto atkurti mūsų senų tikybinių šokių, ar nebūtų tiksliau skolintis iš romėnų vestalių arba iš graikų maldų ciklo? Juk ir mūsų kalbos žodžių yra giminingų su šių dviejų kalbų žodžiais. Traukiant mūsų kalbą, svarbiausia, iš slavų kalbų užrašų, nors ir romantiškai, buvo griebtasi mūsų kalbos lyginimo su šiedviem kalbom. Be jų lyginimų, buvo paplėstas ir toks žodžių junginys: "trys vyrai junga traukia" — "tres vires iungum trahunt"...

"Birutės", operos pirmuose pastatymuose, kiek atsimenu, vaidilučių judesiai ir buvo iš dalies graikų ir romėnų judesių pobūdžio. Ta graži scena su vaidila ir jo daina apie bundančią rytę Lietuvos žemę su vaidilučių atsakymu "Lado žemelė, lado"... ne retai būdavo rodoma gimnazijų salių scenose atitinka-

momis progomis ir t. t....

Suktinis. Netikslu rodyti Suktinio bendrą įžanginių šokių epigrafo prasmę, sustiprinančią temą, nusakančią idėją ir turinį. Žinome, kad Suktinis ne liaudyje gimęs, o apie XX a. pradžią atskirų asmenų sudarytas polkiškas šokis. Jis nėra mums tas, kas lenkams jų Polonezas, čekams Pulka-Polka, vengrams Vengerka, austrams Valcas, kuriais jie dažnai pradeda tautinių šokių šventes, ar dalyvaudami tarptautinėse šventėse. Tie šokiai patys pristato savo tautas.

Mums irgi būtų ne pro šalį surasti ir išskirti būdingą tautinį šokį, juo pradėdami savo programą, padaryti jį tradiciniu, lyg pasuktoju, kokią, kurią tautą jis atvedė į sceną ar į aikštę. Programos pabaigai gal tinka, kad ir Blezingėlė, pašalinus vienodas pirktnes nosinaites, nesiderinančias prie tautinių drabužių, arba pakeitus tinkamomis.

(Čiurlionio liaudies ansamblio programų tinkama pabaigos daina, virtusi tradicine "Eisim broleliai namo").

Kalbos autentiškumo grynumo požūriui, kai vietoje barbarizmų grąžinti savo žodžiai, nevertotini šokiams pavadinti barbarizminiai vardai. Bendrinis daiktavardis "lenčiūgelis" atkeistinas "Grandinėlė". Tikrinis tautinis žydiškas vardas Jonkelis turi būti irgi pašalintas. Jeigu tas šokis Jonkelis Lietuvoje gyvenusių žydų liaudies šokis, tai jo mūsų tautinių šokių programose iš viso neturi būti.

Mįslingas ir Gyvataro vardas, neatsiliepiąs mūsų kalboje. Neaiškio nei mintis, nei turinys. Pats skamba dirbtinai. Jeigu manoma, kad žemaičių netiksliai nuklaustas ir tariamas žodis gyvatvorė, tai reikėtų gyvatvorę ir vadinti. Šokis Gyvataras H. Kupstaitės radinys Žemaišio perleidimą per iškeltų rankų

me, tikroju vardu pavadinus Lenčiūgelį, Jonkelį, — lieka visai pakankamai 17 šokių. Programos šokių sudėtis tada būtų buvusi autentiška, regimasis vaizdas būtų buvęs vieningas, darnus, grynai stilingas.

Iš 17-kos atskirai kiekvieno pašokimo nenagrėję. Bendrai jie visi pašokti mokamai lengvai, sklandžiai, ryškiai, pakankamai grakščiai. Kur reikiant, rimtai, ramiai, gyvai, linksmi, paprastai. Nebuvo melagingo nenatūralaus įsitempimo, regimo stengimosi, iš savo kailio nėrimosi. Išvengta teatrališkumo, baletiško, pigaus efektingumo. Kai kurie pašokti net visai tautinių liaudiškų stiliumi pvz. Blezingėlė... O tai ir yra mūsų liaudies klasikos, ir iš viso, aukščiausias privalumas, sava judesiu pasaką atskleidžiąs tautos savitumą.

Vienas kitas suplastintas judesys, sakykime Kepurinėje, visam vaizdui pretenzingumo į baletą netelkė. Arba vienas kitas, kai kas pastebėjo, per šmaikštus judesius sakykime Gyvatarę, lietuvių tautinio charakterio pastebimai nežalojo. Nebus, manau, neteisinga, pritaikius Galaunės vieną iš mūsų liaudies kūrybos apibūdinimų, kad lietuvių dailėje "paslėptas mūsų tautos genijus ir jo žodis pasauliui" ("Lietuvos Žinios" 1912. XII.13).

Apskritai toks mūsų liaudies šokių realizavimas reikšia, kad nei šių ansamblių mokytojų, nei šokėjų lietuviška tautinė dvasia dar neišgaravusi, sąmoningai neužguita.

Kaip kiekvienas šokis pagal savo mintį, nuotaiką... yra atskiras veiklas, taip čia ir buvo reikiama tarpais atskiri šokiai ir leidžiami, lyg kabinami parodoje reikiamu atstumu paveikslai. Šokiai atskirti vienas nuo kito trumpais laiko protarpiais "pauzomis", padeda žiūrovui pastebėti jų atskirų kitiškumus.

Jeigu repertuaro pasirinkę taip galvota, tai nebūtų jų nusistatymas kažkuriuos išsenėjusius barbarizminius šokius ir toliau rodyti scenose, kaip savos liaudies tokią kūrybą, kuriais net balaganinė ar subalanganinta.

Tokius šokius paminės, panagrėnės, kas rašys Lietuvos liaudies šokių arba apskritai liaudies kūrybos istoriją.

Autentiški šokiai ir jų pašokimas

Iš 20-ties šokių, atmetus Mikitą, Čigonėlį, tokią Sadutę, šiaip taip pateisinus Suktinį ta prasme, kad šokta nekitataučiams, ne tarptautiniame šokių savo tautos pristaty-

Bendras šokančiųjų ir savo eilės laukiančiųjų vaizdas pirmojoje Tautinių šokių šventėje 1957 metais Chicagoje.

kiek pasigulėti kiekvieno teiktam įspūdžiui, sugauti minčiai, kvepėlėjus sutikti ir priimti kitą šokį. Šiuo atveju nepasakta dabartine pynės pynės mada, tarsi norint parodyti savo išradimą "sumontuoti" kažką naują, lyg baletą "padeonstruoti" šokėjų išterme. Tokios pynės, slinkdamos be jokios atvangos apyvienodžiu ritmu, susilieja, suvienodėja, žiūrovams kaip tik įvaro nuotvargio ir nuobodulio.

Drabužiai

Motery — gal ne visi liaudiškai pramoniškai tipingi. Bet visi tradicinio kirpimo, charakteringi, lietuviški, skoningi, dailūs, lengvi. Kiekvienas kitaip vaizdingas. Bet nei įvaizdžiais, nei spalvomis — vienas su kitu nesipykstantys. Visi savi, pažįstami. Visų sudėtyje galėjai skirti kelis tamsiaspalvius, susimąčiusius, rimtus zanavykiškus. Vienas kitas pasirodė, nesiduodamas ilgiau įsižiūrėti, aukštaitiškas. Bene daugiausia linskmų dzūkiškų. Ir ne vieno nepastebėjau, pripažintų turtingiausiais, su ilgu kikliku kapsiško... Gal pora buvo mišrių abejotinių. Tik vienas rūbas, skaudžiai ištisai raudonas, kalbėjo skirtinga kalba, tarsi tas svetimasis Mikita, įsibrovęs į lietuviškas vestuves.

Karolių nėra. Nors trumpi gintarai, kad šokant nenutrūktų, bū-

ty vertingas užbaigiamasis rūbo taškas.

Iš vyrų drabužių kiek skyrėsi vieno baltai šviesios kelnės su ne- saikingai pereinančia, bet užkirsta griežtai juoda apačia. Ne visi, rodos, juosėjo juostomis. Vaizdingos juostos papuošia ne per vaizdingiausius vyrų drabužius ir labiau suartina su moterų išvaizdais drabužiais.

Išskyrus tą raudonąjį rūbą, viena ar porą (gal tik nespėtu gerai įsižiūrėti) lyg ir mišresnių, kiekvienas kitas atskirai savo dalimis, įvaizdžiai kontrastiškai darnus. Visi kartu moterų drabužiai ir su vyrų drabužiais sudarė kultūringą, savą, pažįstamą lietuvišką estetišką vaizdą kiekvienos dabartinės išvestis iš senųjų tradicijų rodė kaimo audėjų puikią grožio nuovoką.

Muzika

Nereikėtų nė sakyti, lyg "šviežiena", kokios instrumentacijos muzikos reikalauja liaudies šokių tautiniai sambūriai. Kaip atkasti ir išvesti iš kpmų liaudies šokiai, kartu su jais turi būti atkastas kanklių rakstas ir kiti liaudies muzikos įrankiai savo broliams šokiams lydeti. Pozityvistas, ne romantikas, V. Kudirkas, "Varpo" 1894 m. 6 nr. pasakoją: "Iš mažens dar atsimenu, kaip mūsų kaime šventomis dienomis po

pietų pas vieną ar kitą kaimyną susirinkdavo vyrų ir merginų. Atsiradavo smuikas arba vamzdelis, ir, prižiūrint senesniems, eidavo šokiai, dainos."

Torontietis, vertindamas — "recenzuodamas" 1970 "Tėviškės Žiburiuose" čigagiškės Grandies Toronte šokių koncertą rašo: "Reikia muzikos, kuri derintų su tautinių šokių dvasia" (...) "Ir Grandis, prieš pakeldama sparnus Australijon, turėtų rasti geresnį sprendimą muzikinėje dalyje"...

Be abejonės tai žino ir čia aprašomų dviejų sambūrių vadovės. Ir tas sprendimas greičiausiai surastas. Bet kaip tą sprendimą įvykdyti, jeigu nėra išiestų rankų ne tik su šimtinėmis, bet ne su penkinėmis liaudies muzikos orkestrėliamas sukurti ir išlaikyti, kaip tokių išiestų rankų netrūksta kitų tautų tautinei kultūrai ar kitatautiškai individualiai kūrybai remti.

Gyvataro ir Jaunimo centro studentų koncerto šokiams lydeti akordeono muzika nebuvo "reksminga". Grojėjai ir grojo takto skaičiavimo prasme, taigi be pretenzijų būti lietuvių liaudies šokių, drabužių... muzikine seserimi. Tai ir patvirtina, kad vadovės ir jaunieji akordeonistai žino, jog tokių muzikos instrumentų muzika negali įeiti į mūsų liaudies šokių sambūrių sudėtį, jos neapgaudinama. Žino ir tai, kad muzikinė sceninių šokių palyda, beveik išimtinai skaičiuojanti tarp takto, gali būti girdintiems grasoka, kaip iš dalies buvo ir šį kartą. Tai jauniems grojėkams ir už tai didelės ašči, kad ateina pagroti taip, kaip išgali šlietis prie lietuviško darbo.

Balsinė "vokalinė" dalis

Programos antros dalies pradžioje solistas tenoras Jonas Vaskevičius padainavo Jakubėno "Oi, mergyte" ir "Sutemo naktis". Banaičio — "Gieda gaideliai". Neatsimenu kieno sakė muzika "Ten kur Nėmušas banguoja". Iš Klovos operos "Pilėnai" ariją "Aš papuošiu žirgo galvą"... ir ariją iš Mozarto "Figaro vestuvių".

Jeigu ruoštas ne vien tautinių šokių, bet ir dainų koncertas, kaip žada spausdinio (programos) antrašė, tai operų arrijos, būdamos muzikų profesionalų individualūs kūriniai, prieštarauja tautos kūrybos sąvokai.

Tokio koncerto programoje arčiau iš Pilėnų operos, atskiestos okupaciniu režiminiu rusiškumu, nepageidautina. O Figaro vestuvių ariją, padainuota tų pačių vestuvių kalba, čia atrodė visiškai nesuipratimas. Šis jaunas solistas savo stiprių, turtingų, gerokai valdomu bal-

(Nukelta į 5 pusl.)

NEW RATES

6% PER ANNUM
OF \$5000.00 OR MORE
ON CERTIFICATES
2 Year Maturity

5 3/4% PER ANNUM
ON CERTIFICATES
OF \$1000.00
One Year Maturity

5 1/4% PER ANNUM
ON CERTIFICATES
OF \$1000.00 OR MORE
6 Month Maturity

5 1/4% PER ANNUM
ON 90 DAY NOTICE
PASSBOOK ACCOUNTS
\$100.00 Minimum

5% PER ANNUM
ON ALL PASSBOOK
ACCOUNTS

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSN.

JOHN PAKEL, Sr., Chairman of the Board
6245 SO. WESTERN AVE.
M O N D A Y 12 P M t o 9 P M T u e s 9 t o 1 P M W e d 9 t o 1 P M T h u r 9 t o 1 P M F r i d 9 t o 1 P M S a t 9 t o 12 P M

MRS. PHIL. PAKEL, Pres.
TEL. GR 6-7575

FEDERAL SAVINGS AND LOAN
SAFETY OF YOUR SAVINGS
INSURED
NATIONAL
INSURANCE CORPORATION

gautas apdraustas iki \$20,000

PO KONCERTO

(Atkelta iš 4 pusl.)

su, lengvai dainavęs teisinga lietuviška tartimi, užpildydamas salės nuotolius, buvo atlygintas tirštais plojimais. O tas keturias dainas padainavo ir nuširdžiai mielai, kuone tikrai lietuvišku liaudišku stiliumi.

Nubraukus du paskutinių dalykų, pridėjus dar keletą liaudies dainų, davus programoje atskirų skyrių, kad solistas nebūtų tik "pajvairintojas" nereikalingo "pajvairinti" dalyko, būtų buvusi ta muzikinė dalis tikra balsinė dainuotinė tos pačios liaudies kūrybos šokių sesė, arba šokiai jos brolis.

"Gyvataras" norėdamas ir su dvejojus liaudies kūrybos koncertais kartais ir svetur pavaižuoti, turėtų šio dainininko nepaleisti. Jis, išaukęs į tokį mūsų liaudies dainų dainuotoją, taptų namie ir plačiam pasauliui mūsų dainų skrynelių atidarytoju, pristatytuoju, kaip tokių pristatytųjų turi kitataučiai, kaip nepriklausomaj Lietuvoje yra buvusi V. Jonuškaitė-Zaunienė. Jos dainas ir dabar daug kas atsimena. O tai nekludo iškilti nė į operos žymius dainininkus. Tai įrodo ir dabar šio solisto tu dviejų operų arijų geras padainavimas.

Publika, ne vien tik jaunoji, bet ir senoji, triukšmingiausiai, "entu-ziastiškiausiai" ir plojo po pabaiginės Figaro arijos, prašydama ją pakartoti. Neaišku, ar už tai taip plojo, kad ta arija svetimo muziko individualus kūrinys, ar kad padainuota svetima kalba, ar kad padainuota profesionališkai, ar už visa kartul! (O gal ir už visa, kas iš viso padainuota...) Bet, ar šiaip ar taip, išskirtinius pagyrus nusinėtoji arija, kaip lyginamas dalykas su mūsų liaudies dainomis. Vis dėlto solistas pakartojė ne tą užbaiginę ariją, o "Aš papuošiu žirgo galvą"... Atmetę iš operos "Pilenai" režiminių rusišką doktrininių riebių padažų, kurio operos autorius greičiausiai negalėjo išvengti, solisto, pakartojusio ne prašomos Figaro vestuvių arijos, o vis dėlto sava kalba istorinio herojinio epo ariją, buvo taiklūs, sąmoninga ar nesąmoninga, pastaba plojlikams.

Atsigavo širdis

Lyg iš juostos filmo iškirpę tuos tris šokus, iš daininės pabaigos nukirpę tas dvi arijas, sustūmę juostas be jų, turime teigti: susišokimo grožio, dainų tokio padainavimo visiškai pakanka. Iš kiekvieno atskiro šokio lietuviško paveiklo buvo įmanoma suvokti jo vidaus prasmę. Iš visų paveikslų galerijos plasnojo gyva Lietuvos dvasia. Bene tiksliausiai gautą įspūdį išsakė viena moteris, mačiusi ne vieną mūsų tautinių šokių sambūrį ir daug kitų tautų — "Atsigavo širdis"... Bet tai nereikšmia, kad ir daugiau sambūrių, gaivinančių lėtiniančius lietuviškai plakti širdis, nėra.

Pabaigoje, susilenkus pradžioje minėtam vaikinui, visų bendru prašymu iškviestas abidvi vadovės, solistas ir kiti... "Grandies", Kenoshos tautinių šokių sambūrį ir kitų sveikintojų — ansamblių vadovės apkrautos gėlėmis. Solistas, jei ne pinnavijom, tai papuoštas rožė pinavijos ar rūtos prasme. Šokusiems pastatyta didžiulė pintinė baltų gėlių. Vis dėlto ir per gėles pastebėjai, kad vadovės nebuvo apsirėngusios tautiniais drabužiais, kaip matome D. Viskantienę jais apsirėngus dirguojančią žydinčiam Birbynės tautiniam sambūriui.

Nusileidusi užolaidą uždengė šią mažą, mūsų išeivijoje vešlį žaliuojančią oazę. Mes jai iš visos širdies linkime ir prašome kuo dažniausiai sužaliuoti daugelyje scenų vis gryniesniu lietuvišku tautiniu stiliumi, kad iš jo išaugtų, kaip Čiurlionis ir kiti tos pačios pažūros linki, pasididžiutinas "savotiškas lietuviškas stilius".

Pabaiga be pabaigos

Tėvas Borevičius, S.J. vertino šį koncertą pagal repertuarą (ir pašokimo) autentiškumą, pabrėžda-

Pačios jauniausios šokėjos pirmojoje Tautinių šokių šventėje 1957 meta's Chicagoje.

Nuotrauka Vytauto Valaičia

mas jo esminę vertybę. Tai jau išgalingas žingsnis į mūsų tautinės kūrybos testinumą. Dar žingsnį žengdami link pasididžiutino savito lietuviško stiliaus, norėtume prašyti, kad tėvai Jėzuitai kaip nors išgalėtų bent savo globojamą šokių sambūrį aprūpinti tolygia tautinės muzikos instrumentacija...

Mūsų autentiškų tautinių šokių, be tu pirmųjų 17-kos, yra ir daugiau. Nemaža yra nesurastų, neužrašytų. Yra ir Amerikos teritorijoje gyvenančių lietuvių, kurie jus dar atsimena. Jie mielai padainuotų, parodytų žingsnį, vieną kitą judesį... Pagal tai gal būtų įmanoma šokius atkurti. Juk ta ištisa eilė ir pirmųjų atkūrėjų nebuvo kokie specialistai profesionalai. Betgi patys pirmieji, supratę reiką ir jo svarbą, kaip tada sugėbėjo, taip ir pradėjo judėti, nors "pradžią darbą gaisino." Vėliau, paraginusi švietimo ministerijai, priėmus tautinių šokių išvykoms užsienin, įsisteigus draugijai, šokių prikėlimo ir atkūrimo darbas pradėjo elti patenkinamai. Jeigu būtų neužgriuvus okupacija, šiandien turėtume savo kūrusios ir kuriančios tautos šimtus autentiškų šokių.

Į išeivijos Lietuvos švietimo institucijų studijuotinių darbų sudėty tautiniai šokiai, atrodo, neįeina, nors jie ir įvesti, kaip bendrojo mokyimo dalis, į kai kurias mokyklas. Aukščiausioji LB-nės vadovybė paskelbia Tautinių šokių šventes, paskiria joms suorganizuoti asmenį ir paima jų uždirbtą pinigą.

Sambūriai išlaiko patys, remiami tėvų, ateinančios į koncertus visuomenės, globojami tėvų komitetų, gal dar kaip kitaip.

Autentiškų atkurtų tautinių šokių repertuarams pasirinkimas skurdus. O tautinių šokių pasirodymų namie ir svetur pareikalavimas dažnas. Šokti jaunimo dar netrūksta.

Šokių vaidmuo svarbus. Ne šokiai bus kalti, kad mes jų neradome, bet mes kalti, kad neieškojome. Todėl, žvelgiant ateitin, verkiame reikla susirūpinti ansamblių repertuarų papildymu nors keliais vis naujais autentiškais šokiais. Kad turėtume ką palikti rytojui, atrinkus išleistina knygomis. Kas tai padarys? Kas parš po kaku skambalą katinui, atnešančiam nutautinimą!

Pagal tai "Kas veža, tą ir plaka", labai prašytina, kad sambūrių vadovai, patys ir pasitalkinę šiaip galinčių būti kuo nors naujingais asmenų, surastų per metus po vieną šokį. Jį smulkiai aprašytų, susidarytų nuomonę, o kas gali, jį ir atkurtų. Retkarčiais, vietiniais būreliais susitrinkę, išnagrinę, pasiprašę muzikų, patikrintų autentiškumą pagal kilmę, vardą, temą, turinį, rūšį, muziką-gaidą, atsiliepimą tautosakoje, kalboje, pagal pritikimą savo krašto gamtai... ir t. t. Atkuriant nesistengtų atnaujinti, daugiau mažiau, senų šokių kitų tautų tautinėmis senienomis, nei pajvairinti šio laikmečio prabėgančiais "išradinimais", nei atskirų asmenų skoniui. Tautos kūrybos požūriui, jos skonui, amžiams susikristalizavęs, yra didesnis, negu atskirų asmenų, dabartinų išeivių ar net visuomenės dalies.

Garsiau ar tyliau, plačiau ar siauriau ir prie mažos spinkselės tauta kūrė. "Mes nežinome nė vieno amžiaus, kada tautodailė nebūtų klestėjusi". — liudija tautodailės specialistai. Mūsų tauta, niekad nustodama kurti, sukūrė gilaus tradicijumo savitą prasmingą, skoningą, taurią, įvairią kultūrą, nešančią šiandienai garbę. Ją tokią, einančią savo keliu, nesivaržančią su moderniais atskirais kūrėjais nei dėl genialumo, nei dėl sveti-

mo krašto molio, nei dėl aukso, nei dėl garbės, nei dėl technikos, mums autentiškumą. Mes šiandien išeivijoje, plačios laisvės šviesos apšviesti, juo labiau galime ugdyti visas savo tautos kūrybos šakas. Bent nekirsti, jei kuri iš jų kam ir nepatiktų, ar kurios čia puoselėjimas kam atrodytų "nepateisiną veiklos" arba nepakylą "iš vidutiniškumo". Jei-gu padėtume, gal pakiltų.

Visos mūsų tautos kūrybos ša-

kos, lygiagrečiai remiamos, branginamos, kaip ir jų autorius tauta — autentiškumą. Mes šiandien išeivijoje, plačios laisvės šviesos apšviesti, juo labiau galime ugdyti visas savo tautos kūrybos šakas. Bent nekirsti, jei kuri iš jų kam ir nepatiktų, ar kurios čia puoselėjimas kam atrodytų "nepateisiną veiklos" arba nepakylą "iš vidutiniškumo". Jei-gu padėtume, gal pakiltų.

1971. IV. 2.

MANO ANŪKĖS IR PRIEŠININKAI

Psichologiškai filosofiškas essay

BRONYS RAILA

Kas nemylė savo vaikų, jei dar nėra visiškai išsigimėlis? Vaikai yra rūpestis, bet ir laimė; skausmas, bet ir džiaugsmas; vargas ir turtas, svajonės įsikūnijimas ir kartais nusivylimas, amžinybės troškimas, bet ir jos trapumas. Ir, be abejoj, vis dėlto daugiau laimės, džiaugsmas, turtas, svajonės įsikūnijimas, amžinybės troškimas. Visa tai išsiliesia bendru tirpiniu — meile.

Negaliu tikrai žinoti, kaip būna kitiems, bet mano patyrimu, tėvai (ypač tėvas...) savo vaikus myli daugiau "natūraliai", kaip biologinį tesinį, kažkaip tiesiai, apčiuopiamai, realiai, instinktyviai ar gaivališkai. Taip, lyg "savime suprantamai", apie ką nėra reikalo daug kalbėti kitiems ar ir patiems vaikams.

Reikalai tačiau žymiai pakinta, kai pasaulin, iš tikrųjų tik tava aplinkumoni, ateina vėl nauja karta — tavo vaikų vaikai, anūikai. Senelių santykiuose su anūkais, kaip ir visos anūkų egzistencijos pergyvenimuose emocijos gerokai pakinta. Suintymėja, sulyriškėja, gal ir sujautrėja. Senelių (kartais dar ne visai nuklišusių, net ir apysmarkių) gyvenimo saulelaidyje prasideda tikras, iš šalies žiūrint gal net juokingas romantikos antplūdis savo anūkam.

Tai yra vieni iš subtiliausių, humaniškiausių, poetiškiausių ir laimingiausių pergyvenimų. Šiandien man visai aišku, ko būčiau niekad neturėjęs ir kiek daug nustojęs, jeigu būčiau nebespėjęs patirti šių pergyvenimų. Juk niekada, pavyzdžiui, būčiau neturėjęs progos įsitikinti nuostabių teisingumo posakiu, kad pasaulyje nėra nieko tyresnio ir saldesnio, kaip nekalto kūdikio šypsena. Deja, šiame proziškame essay trumpai išdėstyti, reikėtų apie tai rašyti eilėraščiais.

Tarp moterų

Grįždamas tikrovėn, turiu visai proziškai pateikti keletą informacijų apie mano šeimos trečiąją generaciją ir staiga atsiradusius jai didelius pavojus. Aš patekau ir dabar jau nebeturiu vilties išeiti iš moterų pasaulio. Kai kurie draugai mane dėl to užjausdavo, bet iš tikrųjų ta vergija nėra pati blogiausia. Moteriškas švelnumas, lydis tave nuo lopšio ligi karsto, turi šiek tiek ir gerų pusių. Pirmiausia mama, paskui panos, paskui žmona, paskui dvi dukters... Viena iš jų

dukterų, išteikėjusi, turi irgi dvi dukteris. Ir tai yra mūsų anūkės, Nida ir Gina, netoli gyvenančios, kai tik gali mus aplankančios, savaitgaliais ir per atostogas dažnai pasiliekančios nakvoti — ir jau dabar baisiai besivaržančios, katrai ateina eilė pa-būti pas senutę ir senelį.

Aš turėjau laimės stebėti jų mergelių knirskėjimus lopšelyje jau pirmą dieną po langą ligoninėje, kur naujagimiai būna parodomai tėvui ir giminėm. Vėliau ne sykį mačiau su begalinio įtempimo pastangom jų pirmuosius žingsnius, galėjęs šiek tiek prisidėti prie jų patobulinimo ir gimnastikos. Taip pat per atsilankymus nestigo progų šiek tiek dalyvauti filologinėse studijose, pradedant gyvulių, paukščių ir žvėrių kalbom, o paskui ir žmonių kalba — lietuviškai ir angliškai, abiem iš karto. Jos gimė ir auga, kaip pasakytume, "tautiškai mišioje šeimoje". Jos žino ir tiksliai moka išskaičiuoti tą kraujo mišrumą: girdi, 50 procentų lietuviško, o paskui po atitinkamus procentus angliško, prancūziško ir švediško. Savo motinos atkaklių pastangų dėka jos, palyginti, neblogai kalba ir net truputį paskaito bei parašo lietuviškai, ypač vyresnioji.

Šiandien jos jau paaugusios, lanko mokyklas, bet mūsų santykiai dar vis neatšalę, o lyg daugiau gilėja ir įmantrėja. Šalia "nekalto kūdikio šypsenų", dabar jau apstu neįtikėtinų gudrybių, vaidinimų, juokų krėtimo ir humoro, kaprizų, dramų su gaudžiom ašarom ir šiaip visokių šunybių. Bet į nieką nekeičiau malonumo, kai pagal jau nusistovėjusį ritualą rytą turiu parašyti pažadėtą laišką su piešiniais (kai katra pas mus nakvoja ir dar tebemiega, o aš, anksčiau atsikėlus, išvykstu darban. O tie atsiveikiniai vakarais, prieš nueinant miegoti — tokie nesibaigiami, su pasakom ir pasipaskojimais, tokie ilgi, tokie su tyčia išgalvojama uždelsimais, apsikabinimais ir meilės prisipažinimais "milijoną kartų", trillijoną ir net zillijoną! ne, nesu pajutęs didesnės ir lyriškesnės laimės — stačiai per didelės, ne užpelnytų, ir todėl laikinos, neabejotinai ir gal jau greit pradingiančios.

Lig šiol niekad viešai nepasakojau ir nebūčiau pasakojęs šių visai asmeniškų, intymių, tačiau tikrų, ne literatūriškai išgalvotų pergyvenimų. Bet reikėjo! Reikė-

jo įtikinti ir paruošti įvadą dramai, artėjančiai nelaimei ir žodžiažudystei, nors jūs kuris ir juoktumėte iš to naujo žodžio, mano pasakojimo ir mano naimumo. Dalykas eina aplink mano svarbiausius asmenis artimiausiam pasauliui, jėga dar ir ne iš viso pasaulyje, — apie mano anūkes. Jos žino tą žodį ir kad jos taip vadinasi, ir kad jos man yra anūkės, ir kad dėl to žodžio vartojimo negali būti nieko blogo.

Anūkų diskriminacija

Bet štai atsirado anūkų ir anūkų priešininkai, kurie nori užmušti šį žodį arba išvyti iš kasdieninės vartosenos, bent ji

sumenkinti, neįsileisti į raštų kalbą. Viena žodžių — prasiždžiažudystei, nors jūs kuris ir juoktumėte iš to naujo žodžio, mano pasakojimo ir mano naimumo. Dalykas eina aplink mano svarbiausius asmenis artimiausiam pasauliui, jėga dar ir ne iš viso pasaulyje, — apie mano anūkes. Jos žino tą žodį ir kad jos taip vadinasi, ir kad jos man yra anūkės, ir kad dėl to žodžio vartojimo negali būti nieko blogo.

Girdi, anūkas yra "ukrainie-

(Nukelta į 6 pusl.)

KELIONĖS Į LIETUVĄ IR IŠ LIETUVOS

Walter Rask - Rasčiausko vadovaujamas kelionių biuras praneša, kad dar yra vietų keturiose ekskursijose į Lietuvą. Pirmosios dvi grupės — gegužės mėn. 27 ir birželio mėn. 16 d. — deja, jau užpildytos. Norintieji prisijungti prie ekskursijų ir dar šią vasarą aplankyti gimines Lietuvoje gali registruotis į sekančias grupes: liepos mėn. 6 d. (dar yra kelios laisvos vietos), liepos mėn. 19 d., liepos mėn. 26 d. ir rugpjūčio mėn. 9 dieną.

Visos ekskursijos bus Lietuvoje net 11 dienų — Vilniuje, Druskininkuose ir ekskursijos po vieną dieną į Kauną ir į Trakus.

Vladas Rasčiauskas pirmas pradėjo organizuoti keliones į Lietuvą ir jau nuvežė virš 20 grupių.

American Travel Service Bureau per ilgą eilę metų organizuoja šias keliones — yra patikima ir patyrusi įstaiga, jų grupės sujungia keliaujančius Amerikos ir Kanados lietuvius. Jei nesate dar Amerikos piliečiai — mes Jums patarsime ir padėsime apie kelionei reikalingus dokumentus ir padėsime juos parūpinti.

Patyrę palydovai lydi kiekvieną mūsų grupę ir rūpinasi visais keliaujančių reikalais. Mūsų grupės pakeliami atgal dar sustoja Romoje, taigi ta pačia proga ne tik aplankysite gimines Lietuvoje, bet ir turėsite galimybių apžiūrėti gražiausią Europos miestą.

Nedelskite registruotis — laisvų vietų skaičius kas dieną mažėja, o dalyvių skaičius yra ribotas. Visos išvykimo datos garantuotos — kainos nustatytos ir yra pigesnės, negu bet kur kitur už 21-os dienos kelionę.

Visais kelionės reikalais ar iškvietimui giminių iš Lietuvos kreipkitės į:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 South Western Avenue

Chicago, Illinois 60643 Telefonas 238-9787

Istaigos darbo vandens: pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro; kitomis dienomis ir šeštadieniais nuo 9 val. ryto iki 5 val. po pietų.

Muziejais

retenybė

PASKUTINIAI NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS LAIKU PRISIMINDIMAI... Dar turime pardavimui baigiančių pranykti lietuviškų monetų. 5 litų — J. Basanavičius, 10 litų — Vytautas Didysis, 10 litų — prez. A. Smetona ir kitos. Kainoraštis pareikalavus. P. ZABLOCKIS, 2333 Ontario St., Vancouver, B. C., CANADA

BRIGHTON

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HOME

LOANS

SAVINGS

INSURED

Serving the Lithuanian Community 57 years with personal attention.

4071 Archer Ave. (West of California Ave.) Chicago, Illinois 60632 Tel. LA 8-8248

1971 PLYMOUTH-CRICKET \$1915.00

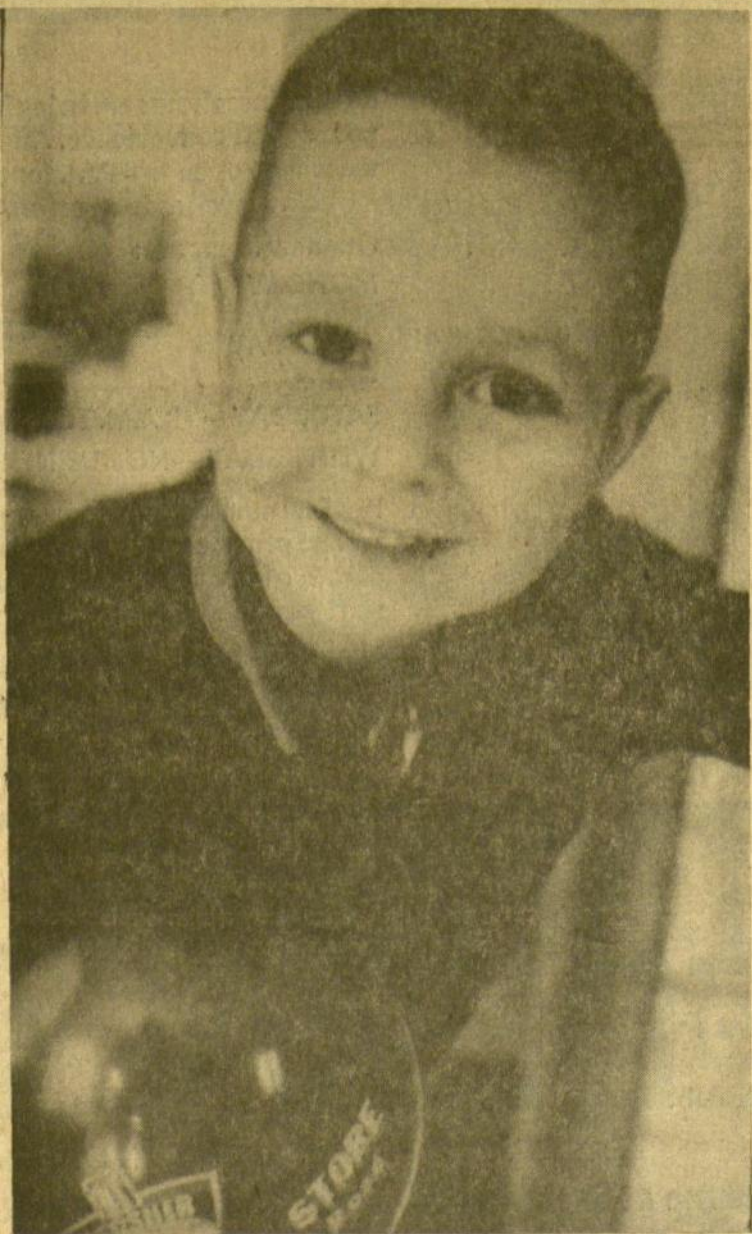
MOSŲ SPECIALYBĖ PLYMOUTH-CHRYSLER STATION WAGON

"Važnuokite su savo vasarnamiu"

BALZEKAS MOTORS

PLYMOUTH — FURY — VALLANT — G T X ROADRUNNER — BARRACUDA — DUSTER

4030 Archer Avenue Tel. — VI 7-1515

Na, ir atspėkite dabar: ar aš esu anūkas, ar aš esu vaikelis? Nuotr. V. Mazelio

NAUJI LEIDINIAI

● **AIDAI**, 1971 m. kovo mėn. Nr. 3. Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girnius, 27 Julie te St., Boston, Mass. 02122. Leidžia lietuviai pranciškonai. Administracijos adresas: 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N. Y. 11221. Metinė prenumerata — 10 dol.

Naujo žurnalo numerio pirmasis straipsnis šį kartą skirtas labiau politiniam sektoriui. Bronis J. Kaslas čia rašo apie Lietuvą tarptautinių santykių sūkuriuose. Straipsnyje randame tris akcentus: pripažinimo ir nepripažinimo problema, status quo rūpestis ir žvilgsnis į ateitį. Išnagrinėjęs užgriebtųjų „emų“ santyki su šiaurine situacija, autorius daro tokias išvadas:

„Šių visų sąlygų ir perspektyvų akivaizdoje laisvės perspektyvos nėra dar aiškiai matomos. Mūsų veikimas ir pastangos turės būti tolimo planavimo ir įvairių galimybių tyrinėjimo ir išnaudojimo politika. Šiam tikslui ypatingai bus svarbu, kad mūsų tradiciniai veiksniai, kurie ilgai liks aukščiau apibrėžto tipo vyriausybė, taptų tvirtomis, pastoviomis tautinėmis institucijomis. Šio pastovumo užtikrinimas bus labai svarbus mūsų visų palikimas, nes lietuvių tautai okupacijų būtinai reikės turėti užsienyje efektyvią paramą ir atstovavimą.

Mūsų tarpusavio santykiuose turėsime vis labiau ir labiau pasikelti Lietuvos ir emigracijos lietuvių idealizmui, jo tautinė sąžinė ir išmintimi. Juk šios lietuvių savybės Lietuvą išvedė iš XVIII a. tamsos į XIX a. aušrą ir į XX a. šviesą.“

Šeši naujų „Aidų“ puslapiai skirti praėjusių metų pabaigoje Australijoje mirusiam rašytojui Pulgiui Andriui: apie Pulgį ir jo kūrybą rašo Albertas Zubaras, duodama taipgi pora gabalų iš paskutiniųjų Pulgio Andriušio feljetonų. Pranas Skardžius kalba apie, jo paties žodžiais tariant, vidurinę kalbininko dr. P. Joniko 65 metų sukaktį. Poezijos duodama Kazio Bradūno naujų eilėraščių puslapis ir Lietuvoje rašančios poetės Juditos Vaičiūnaitės (g. 1931) eilėraščių pluoštas. Jos kūrybą čia pat aptaria Pranas Visvydas.

Apie sovietinę reklamą rašo Feliksas Palubinskas. Spausdinama šviežia ir stipriai suręsta Kazio Almeno novelė „Žvaigždės“.

Apžvalginuos žurnalo puslapiuos vedamuoju šį kartą eina paties redaktoriaus Juozo Girniaus raštas „Patriotinio ekstremizmo reikalai“. Kone aliamuojančiai atkreipiamas čia dėmesys į pastaruoju metu beplintančią mūsų išeivijoje bendruomenėje naujos ligos epidemiją, kuriai čia ir priskirtinas „patriotinio ekstremizmo“ vardas. Tai vis įsismaginimas prievados pokalbiuos, susirinkimuos, o ypač spaudoje pulti žmonės, nuvertinti jų visuomeninę, kultūrinę ar mokslinę veiklą bei kūrybą, įtarinėti vienus ir kitus kone išdavikiškumu. Dar blogiau, kad tokios piktos, blaivios kritikos priešininkės apkalbos ir šmeižtai sėjami patriotizmo vardu. Todėl šis pavojingas mūsų bendruomenės auglys „Aidų“ čia ir vadinamas „patriotinio ekstremizmo“ vardu.

Tačiau, pasisakant prieš patriotizmo piktraudojimą, ginamas ir iškeliamas neiškreiptas patriotizmas:

„Niekada patriotizmo negali būti per daug. Kaip jokiai meilei nėra ribos, taip jos nėra ir savosios tautos meilei. Juo kas daugiau meile gyvena, juo skaidresnis jo gyvenimas. Tačiau niekada meilė neveda į ekstremizmą — vienoki ar kitoki kitų diskriminavimą. Tai tiesiog priešinga jos esmei. Ir vadinamas patriotinis ekstremizmas yra ne per didelis patriotizmas, o tik greičiau „iesioginė patriotizmo priešybė.“

Pamagrinėjęs ir eile pavyzdžių pailiustravęs patriotinio ekstremizmo žala mūsų bendruomenėi, redaktorius užsimena ir apie gydymosi priemones, epidemijai įsisiūbavus. O jos visos, atrodo, labai paprastos, aiškios. Ne pagiežinės, o krikščioniškos ir blaiviai „gaspadoriškos“:

„Nors patriotinio ekstremizmo žala yra ir aiški, būtų nelėm'a savo ruožtu leisti į toki pat „kristolinių patriotų“ medžiojimą, kaip patriotiniai ekstremistai vykdo „nešvariųjų“ medžiojimą. Tai reikėtų tik jais pasekti, imantis tų pačių kovos priemonių. Ekstremizmo patriotizmo grėsmė yra reali. Todėl yra pagrindo dėl jos rūpintis. Bet ne pačių žmonių teisimas gali čia ką padėti. Visų pirma stovime prieš kantrų švietimo uždavinį — ramų ir pagarbų kalbėjimąsi, o ne išdidų smerkimą ar neatsakingą provokavimą. Jei nejuočiomis iš patrioto virstama eksremistu, tai daugiausia gal dėl to, kad neįsijaučiama į kitus. Ta pati grėsmė (tik iš priešingos pusės) kyla ir tiems, kurie tampa patriotinio ekstremizmo aukomis. Norint ne tėti beprasmišką erzelę, o iš tikro siekti tautinio solidarumo, reikia įsijauti ir į tuos, kurie pasiduoda patriotiniam ekstremizmui. Tai žmonės, kurie neabejojamai linki lietuvių tikrovei, bet per nesupratimą dėl to nori ir patys geresniais už kitus jaustis. Šiaip ar taip, visus nesusipratimus reikia sklaidyti, o ne puoselėti vienokiu ar kitokiu militantizmu.“

Tolimesnėje naujų „Aidų“ apžvalginėje dalyje rašytoja Alė Rūta jautriai žodžiu prisimena savo kaimynę daktarę Mariją Gimbutienę jos 50 metų amžiaus proga, o apie šios mūsų žymios archeologės ir etnologės mokslinius darbus rašo Alausius. Kituos žurnalo puslapiuos sužinome apie Mardvos sovietinių lageriuos kalinamus lietuviuos partizanus, apie dailininkės Zitės Sodeikienės kūrybą (jos darbų nuotraukomis šį kartą puošiasi „Aidų“).

Apie rašytojo šveicaro, vokiškai rašančio, Friedricho Duerrematto dramaturgiją ir apie prancūzų literatūros premijas. Duodama taipgi akylai surinkta mėnesinė kultūrinių įvykių kronika. Naujų knygų skyriuje recenzuojama Kazio Bradūno poezijos rinkinys „Dovydėnų kapas“, Liudo Dovydėno pirmojo balševikmečio atsiminimų dvitomis „Mes valdysim pasaulį“ ir S. Rūkienės antroji atsiminimų knyga, liečianti Sibiro tremtį ir pavergtą Lietuvą, „Grįžimas į laisvę“. Aptarta ir Gražinos Krivickienės „Gustaitytės parengtas tautos“.

MANO ANŪKĖS IR PRIEŠININKAI

(Atkelta iš 5 pusl.)

tiška gudybė“ (1). Na, aptarimas labai savotiškas: kodėl ne „gudiška ukraiynbė“? Ir lieka neaišku, ar anūkas yra ukrainų, ar gudų kilmės. Šiaip ar taip, nurodoma jį esant slaviškos kilmės ir mum netinkama.

Kaip daugelis, aš taip pat esu už lietuvių kalbos grynumą, švarumą ir „tautiškumą“ visur, kur tik tuo galim pasitenkinti ir kur vienam ar kntam klausimui pukičiausiai išaiškinti, anot Balio Sruogos posakių, užtenka Pūpėnų piemenų žodyno, gramatikos ir būdingųjų kalbinės dvasios duomenų. Bet kai mūsų kalboje jau yra ne vienas šimtas pasiskolintų žodžių iš kaimyninių kalbų ir bent geras tūkstantis iš senosios civilizacijos (graikų ir lotynų) kalbų ir šiaip madingesnių šiolaiškinės tarptautinės bendruomenės vartojamų žodžių, tai nepasitenkinimas dėl anūko man yra visiškai nesuprantamas ir gal mažiausiai pagrįstas. Trumpai kalbant, norėčiau šį žodį ginti ir siūlyčiau jį toliau vartoti, glamonėti ir net taip be gėdos ir nerimo mylėti, kaip dažnas mylim savo anūkus.

Kadangi lietuvių kalba iš gyvųjų indoeuropiečių kalbų yra „seniausia“, tai galėtume prileisti, kad ne mes iš kitų, o gal gūdai ar ukrainai iš lietuvių kalbos pasiskolino tą žodį. Žodžiai, liečiantieji šeimą, paprastai būna labai seni (motina, tėvas, sūnus, dukterė, taigi ir anūkas). Bet jeigu sutiktume, kad aiškiai nuosavo žodžio anūkui kažkodėl neturėjo ir būtinai privalejo pasiskolinti iš tų, kuriuos anais amžiais valdė, tai ar čia įvyko didelė blogybė, nusikaltimas, lietuvių kalbos suteršimas? Man rodos, ne. Kaip minėjau, mes nemažai visokių žodžių skolinamės iš kaimynų, kaip ir anieji iš mūsų.

Klausimas tik būtų, ar skolinys yra visiškai geras ir pateisinamas, ar trūksta savo žodžio, ar turimasis savas nelabai tinkamas, nemėgiamas, o skolinys geresnis ir paplites. Iškelus čia tuos klausimus dėl anūko, paaiškėja blaivi tikrovė. Atmetę anūką, pristingame kitokio, visiškai savo žodžio ar labai tinkamo skirtingo žodžio šiai svarbiai šeimyninei grupei nusakyti. Laimė, randam kiek pėdsakų vienoje negausioje tarmėje. Ten anūkas vadinamas sūnaitėiu, anūkė — dukraitė. Todėl J. Jablonskis dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą pasiūlė naujadarą vaikų vaikų apamai vadinti — vaikaičiais. Anūkų pakaitalai buvo primygtinai teikiami rašomajai kalbai ir įvesti net į teisinę kalbą. Tačiau gyvenime vis tiek menkai tepigijo, šnekamojoje kalboje pasiliko ir iš rašomosios kalbos taip pat neišguiti.

Man rodos, yra rimtesnių priežasčių, kodėl tos pastangos nedavė tinkamų vaisių, ir Jablonskio pasiūlytas naujadaras bei kiti vėlesni papildiniai nepigijo. J. Jablonskio įnašai lietuvių moderninei kalbai sutvarkyti ir išgryninti buvo rinkinys „Vilnius lietuvių liaudies dainose.“

● **VILTIS**, Vol. 30, No. 1, May 1971. A Folklore Magazine. Tarptautinio pobūdžio folkloro žurnalas, leidžiamas ir redaguojamas V. F. Beliajaus, P. O. Box 1226, Denver, Colorado 80201. Metinė prenumerata 5 dol. Kiekviename numeryje būna medžiagos, liečiančios ir lietuvių tautinius šokius, dainas, tautodailę, tautinius drabužius, papročius ir kt.

● **P. Gaučys, DR. VIKTORAS JASAITIS**. Atspaudas iš L. K. M. Akademijos „Metraščio“ V tomo, 553—558 psl. Roma 1970. Išleido Lietuvių katalikų mokslo draugija.

vo milžiniški, bet stilistikos talentai nebuvo Rygiškių Jono pats didžiausias turtas. Pakaitalai nebuvo nei pakankami, nei labai geri. Jie nepatenkino vartotojų. Anūkai yra juk labai svarbūs ir nusipelnė savo atskiros pavadinimo, o ne tik išvestinio iš vaikų, sūnų ir dukterų. Be to, derėtų jausti, kad vaikaitis, sūnaitis, dukraitė nepakankamai atspindi atskirą anūko idėją ir labiau įsijungia į mažiųjų maloninių žodžių grupę, šalia dukrelės, dukrytės, sūnelio, sūnaitelio ir t. t. Čia reikia tik vieno gero, aiškaus ir skirtingo žodžio, o ne įvesdinti tris nelabai vykusius ir nereikalingus žodžius.

Anūko nemainyčiau į paplūdimį, bet kagi...

Anūkas yra senas, labai senas žodis lietuvių rašomojoje kalboje, pavartotas dar šešioliktojo amžiaus pabaigoje, pirmosiose lietuviškose

knygose, beveik prieš keturis šimtus metų, kai lietuviai, gūdai ir daugumas ukrainų sudarė vieną valstybę. Tokių senų ir gilių tradicijų žodį sunku išguiti iš mūsų kalbos — ir kažin ar verta. Ir A. Salys visai protingai sutinka, kad „iš šnekamosios kalbos anūkų, turėtų būti, nebeįsiveisime“, bet rašomajai kalbai jis vis tiek siūlo įvesti ar užvesti tik „vaikaičius su sūnaitėmis ir dukraitėmis“.

Abejočiau, ar kas gero iš to išeis. Tur būt, veltui... Tai nereikia, kad siūlyčiau lietuvių kalboje puoselėti svetimybės ir barbarizmus, kurių tiek daug buvo priversta praelyti ir tebeveisama be būtino reikalo šiandien. Bet guiti iš rašomosios kalbos šimtmečiais vartotą gerą, skambų žodį, kuriam neturima ir nerandama žymiai tinkamesnio pakaitalo, aš nemąstau tyčia prasmės, ir mano anūkas man to niekuomet nedovanotų. Nebus dėkingi ir A. Salio anūkai,

jei tik jie mylės lietuviškai kalbėti (kuo aš tikiu, nors ir nesu praktiškai tikras).

Stebėkit to sakinio tarp skliaustelių keistą logiką. Ji kiek panaši į A. Salio rezignacinę formulę: anūko žodžio iš savo šnekamosios kalbos nebeįsiveisim, bet nevertokim jo rašomoje kalboje. Taisyklė prieštaringa, kelias netvirtas, net gal nemoralus (filologiška). Kas nuo amžių yra buvęs rašomojoje kalboje, paplitę ir įsisenėję šnekamojoje, to juk neužginsi ir neišvengsi ir bendrinėje. Abi tos „kalbos“ yra organiškai susijusios, viena kitą veikia ir viena nuo kitos priklauso. Imantresnis rašytojas ar žurnalistas sąmoningai siekia abi „kalbas“ jungti, savo veikaluose bei šiaip rašto darbeliuose perteikti, nesustingti ant medinių ar dirbtinių taisyklių, bet atidžiai klausytis ir dabarties polinkių.

Suprantu, kad anūkai dar ir šiandien nepatinka žemaičiui Saliui, kurio tarmėje jie nebuvo žinomi. Man, kaip rytų aukštaičiui, pvz. visiškai nebuvo žinomas naujadaras *apilūdimys* — žemaitiška tarmybė surasti pakaitalą prancū-

ziškam *pliažui*. Lietuviškas žodis čia buvo labai reikalingas, bet pakaitalas, bent mano ausiai, gana nevykęs — ilgas, neskambus, liežuvi laužantis. Tačiau vedant derības dėsniu *do, ut des* — aš sutinku pasiaukoti ir net rašomojoje kalboje vartoti paplūdimį (kol ko nors geresnio nebus įvesta) su sąlyga, jeigu A. Salys sutiks pagaliau sustabdyti beviltišką kovą prieš anūkus ir anūkes, kuriuos vartojo mūsų proseneliai gyvenime ir raštuose — ir, tur būt, dar vartos proanūkai.

Žmogaus genų kontrolė

Eksperimentinės biologijos suvažiavime Chicagoje Maryland universiteto profesorai — dr. Aposhian, dr. Qasba, dr. Waddell ir dr. Osterman pranešė, kad jiems pavyko atrasti virusą, kuris pelėse sukelia vėžį ir kuris gali įlįsti į pelės celes, ten paimti kai kurias medžiagas ir paskiau gali įlįsti į žmogaus celes, perkeldamas, pakeisdamas genetines medžiagas. Tuo būdu atsiskleidžia, kad ir netiesioginė, galimybė pakeisti žmogaus ge-

Announcing Additional Office Hours

OPEN 4 NITES A WEEK

Our business hours are being increased for your added convenience. After April 12th, we will be open to 8 P.M. four evenings a week, as well as to noon on Saturday.

Our new hours are:

MONDAY
TUESDAY
THURSDAY
FRIDAY

9 A.M. TO 8 P.M.

SATURDAY — 9 A.M. TO NOON

WEDNESDAY — NO BUSINESS TRANSACTED

In a few months, additional free parking space will be provided adjoining our building to the east. We have acquired the properties and will start demolition when existing leases expire.

These changes are all being made because we want to give you the best service we possibly can.

STANDARD FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Illinois 60632 • 847-1140

ASSETS OVER \$150,000,000.00 • RESERVES OVER \$13,500,000.00

Juozo Kraliausko trečiasis mindauginės epochos romanas

Mūsų literatūros epo žanre lig šiol mažai lieta karaliaus Mindaugo laikų Lietuvą plačiau, tur būt, kūrybingiausiai pastaruosiuos savo romanus, skleidė Kanadoje, Toronto pašonėje, gyvenęs rašytojas Juozas Kraliauskas (g. 1910 m.). Šiandien jau galime kalbėti apie J. Kraliausko užsimitos temos ištisą trilogiją — tris romanas, tarp savęs surištus laiku, veikėjais ir įvykių priežastimis.

Pirmasis jų buvo, kaip žinome, Draugo konkursą laimėjęs ir 1962 metais išleistas „Titnago ugnis“. Šiame romane spalvingai piešiamas Mindaugo įsigalėjimas Lietuvoje su labai jaučiamai puslapiuos atkurta ano laikmečio politiniu, buitiniu, net kalbiniu kontekstu. Antrasis to paties užmojo romanas buvo „Mindaugo nužudymas“, taipgi laimėjęs Draugo romanų konkursą, išleistas 1964 m. Knygoje vaizduojama Mindaugo galybės metai Lietuvoje, kurie baigiasi dramatiška politinių jėgų įtampa ir Mindaugo žuvimu.

Šiomis dienomis Lietuviškos knygos klubas Chicagoje susitarė su autoriu Juozu Kraliausku išleisti ir paskutinį šitos temos tik ką užbaigtą romaną, pavadintą „Vaišvilka“. Romane keliamų problemų rėmai yra penkeri metai po Mindaugo mirties. Jo vyriausias sūnus — vienuolis Vaišvilka, keršydamas už tėvo nužudymą, tampa Lietuvos valdovu, po kurio laiko pats atsisako sosto, grįžta vienuolyną, bet neišvengia ankstesnio tėvo likimo.

Visi čia suminėti J. Kraliausko trys romanai, nors ir surišti istorinių įvykių jungties, kiekvienas turi vis dėlto gana savitą sukirpimą, savitus akcentus, savitą įvykių įtampą. Jei „Titnago ugnyje“ įvykių užuomazga ir atomazga skleidėsi kaip tamsūs brūkšniai daugiau epochos buitinėse spalvose, jei „Mindaugo nužudyme“ sprogo dviejų politinių jėgų sukaupta neapykanta, tai trečiajame romane — „Vaišvilke“ Juozas Kraliauskas

tragiškąja Vaišvilko portreto drobe pasirenka pačią žmogaus dvasią. Iš tikrųjų, romanas „Vaišvilka“ ir yra asmeniškioji, giliai išgyventa ir čia rašytojo įtikinamai atkurta pačios Vaišvilko dvasios tragedija, kai ją tiesiog draskyte drasko visa eilė sunkiai išrišamų, bet sprendimus daryti verčiančių klausimų: kaip jam gyventi, kai pareigos ir troškimai širdį maigo tarp karaliaus ir vienuo-

Juozas Kraliauskas

lio, tarp žudiko ir šventojo? Žinoma, tai sena ir giliai tragiška literatūros tema. Bet ji mums, Juozo Kraliausko romano „Vaišvilka“ atveju, drauge su literatūrine verte čia bus ypač sukrečianti ir patraukianti dar ir dėl to, kad bus sava, atkasta mūsų tautos istorijos ūkanose, kuriose gyventi ir mirti tegalėjo tik krūtinėje netelpančios dvasios žmonės.

• Paul Cezanne'o (prancūzas, 1839 - 1906) imponantiškos apimties paroda šiuo metu vyksta Chicago Meno institute. Tęsis iki gegužės mėn. 16 d. Paul Cezanne yra 19 amž. prancūzų tapybos milžinas, turėjęs tiesiog

Paul Cezanne

Peizažas su Sainte-Victoire kalnu

Paveikslas yra Baltimorės Meno muziejuje, Cone kolekcijoje.

neaprepiamos įtakos į visą vėlesnę moderniojo meno raidą. Jis, galima būtų sakyti, buvo pradininkas ir tėvas viso to, kas meno raidoje vystėsi toliau jau 20-tame amžiuje. Dabar vykstanti Chicago Meno institute jo kūrinių paroda surengta paminėti 50 metų sukaktį garsiosios Phillips meno kolekcijos. Šiai parodai į Chicago yra atvežti žinomieji Paul Cezanne'o paveiksai iš visos eilės žymiųjų Amerikos ir Europos muziejų: iš Baltimorės ir Philadelphiaus muziejų, iš New Yorko Metropolitan muziejaus, iš Bostono muziejaus iš garsiojo Paryžiaus Louvre'o ir kt. Čikagiečiams tai yra reta ir nepraleistina proga pamatyti tiek žymiųjų Cezanne'o darbų čia pat, vienoje vietoje.

• Baigiami redaguoti Fausto Kiršos raštai. Stasys Santvaras baigia spaudai paruošti poeto Fausto Kiršos pomirtinius raštus. Visą redagavimo bei perarašymo darbą tikisi atlikti gegužės mėnesį. Fausto Kiršos raštų išleidimu rūpinasi Lietuvių rašytojų draugija. Spausdinimo išlaidas apmokėti tikimasi iš velionio kuklaus palikimo.

• Danutės Brazytės - Bindokienės naujas romanas „Viena pasaulyje“ jau atspausdintas ir baigiamas išleisti. Leidžia Lietuviškos knygos klubas. Romanas turės netoli pustrčio šimto puslapių. Leidiniui viršelį piešė Paulius Jurkus.

• Dailininkas Antanas Petrikonis š. m. gegužės mėn. 1 d. Chicagoje (3215 63rd St., telef. 436-2112) atidaro meno krautuvę - galeriją, kurioje galima įsigyti amerikiečių, europiečių ir lietuvių dailininkų darbų, juos įremini ar restauruoti. Galerijoje galima ruošti ir individualias meno parodas. Ši krautuvė - galerija yra vienintelė tokio pobūdžio lietuviškoje Chicagoje.

Amerikiečių premijos

Literatūros draugų organizacija Chicagoje, Bismarcko viešbuty, turėjo 40-tą metinį banketą, kurio metu buvo įteiktos 500 dol. premijos James Sherburne už romaną „Hace Miller“ ir profesorius Samueliui Schoenbaum už knygą „Shakespeare's Lives“, kur jis analizuoja visokias biografijas, romanus, fantazijas, freudiškus svarstymus apie Sekspyrą.

Mislė astronomams

Radio - astronomijos specialistai pastebėjo tolimosiose erdvėse du kūnus, kurie vienas nuo

kito tolyn lekia 10 kartų didesniu greičiu, negu šviesa. Fizikos dėsniams sako, kad šitoks greitis yra negalimas ir dėl to įtariama, kad gal čia tyrinėtojai bus suklydę, tačiau minėtą atradimą yra padarę trys mokslininkų grupės ir negalima to lengvai atmesti. Daromi tolimesni stebėjimai.

ROMANTIZMO ŠVENTIEJI IR NUSIDĖJELIAI

Iš spaudos išėjo poezijos rinkinys, pavadintas „Saints and Sinners in Old Romance: Poems of Feudal France and England“. Rinkinį dedagavo Charles Maxwell Lancaster. Išleido Russell & Russell leidykla. Kaina 10 dol. 50 ct.

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visus mūsų apylinkes. Dėkojame už jums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti jums naudingi ir ateityje. Šaškalos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogor, President

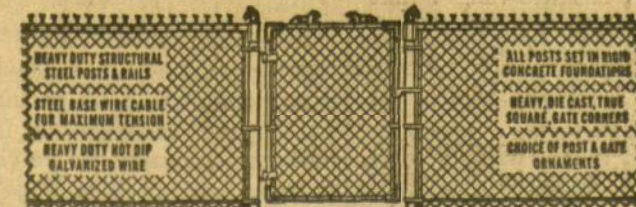
MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
1040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60618
PHONE: 254-4078

5%

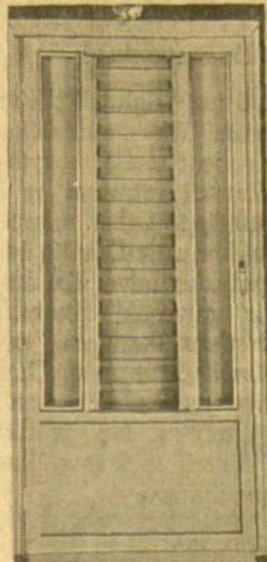
All accounts compounded daily - Passbook Savings paid quarterly.

6%

2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

DENGIA ME STOGUS

ALUMINIJAUS RYNOS (Gutters)

vandens nubėgimui.

Nerūdija ir nereikia dažyti.

T V O R O S: įvairiausio aluminijaus, plastikos, plieno, įvairių spalvų.

STOGELIAI

DURYS - LANGAI: įvairių spalvų ir kainų.

Naujausi žieminiai balto emalio ir "stainless steel" langai.

Apkalame aluminijum medines namo dalis.

KOSTAS BUTKUS

Telef. — PROspect 8-2781

Pokalbis su dr. Gediminu Baluku.

(Atkelta iš 2 pusl.)

ki. Artėjant prie šio pokalbio pabaigos tikiu išpėsias mūsų patriotinės visuomenės troškimus: kad mūsų dainų ir tautinių šokių festivalis ir toliau vyktų, kad pasaulio lietuvių suvažiavimai bei

jaunimo kongresai nesibaigtų ir tada, kai mūsų jau nebebus.

Baigiu poeto Vytauto Mačernio "Visijų" posmą:

Per žemę mes praeinam tik vieną syk, tai būkime tvirtai
Kieno gyvenimas bus panašus į sodrią dainą,
Tas nesutirps mirty.
VI. Rmjs.

ŠIĄ VASARĄ APLANKYKITE GIMINES LIETUVOJE

Jei manote šią vasarą aplankyti savo gimines Lietuvoje, jums bus įdomu žinoti, kad Gordon Travel Service, Prudential Plaza, Chicagoje, ruošia tris grupinės ekskursijas, išvykstančias šiomis datomis: liepos 6 d., liepos 29 d. ir rugpjūčio 17 d. Į programą įeina viso vienuolika dienų Lietuvoje — aštuonios dienos Vilniuje ir trys dienos Druskininkuose, Viešint Vilniuje, viena pilnos dienos ekskursija bus į Kauną ir Trakus. Atsara pirmadienį penktadienį. Gordon kelionių biuras jau

daugelį metų ruošia ekskursijas, tikslu aplankyti šeimas Lietuvoje. Lietuviai labai gerai atsiliepi apie jų pirmos klasės patarnavimą bei prieinamas kainas.

Kelionių maršruto ir kainų smulkias informacijas gausite, tik paskambinę Mr. William Bradt, 644-3003, ir pasakę jam datą, kada norite ekskursijoje dalyvauti; arba atvykę Gordon Travel biurą Prudential Plaza (j "arcade"), Chicagoje.

E U D E I K I S

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

La dotuvų Direktorai

Trys Moderniškos Kopyčios

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas — YArds 7-1741

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-9600

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME — TEVAS IR SŪNUS —

TRYs MODERNIOS KOPYČIOS:

2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345-6

1410 S. 50th Ave., Cicero TOWnhall 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS G. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213

PETRAS BIELJONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS

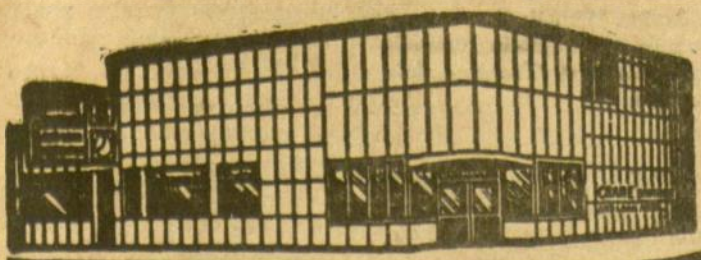
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS

649 East 162nd Street, South Holland

10821 South Michigan Avenue, Chicago

TEL. — CO 4-2228

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4 %

5 %

Mokamas už Vieną Metų Certifikatą šaškalas Minimum \$5,000.00

Naujas ankštas dividendas mokamas už investavimo šaškalas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5988

SESĖLIUOSE GYVYBĖS BEIESKANT

Skaitytojos mintys, perskaičius naują Karolės Pažeraitės knygą

Karolė Pažeraitė, ANAPILIO PAPĖDĖJE. Romanas. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1971 m. Chicagoje. Apilankas Giedrės Vaitienės. Knyga 286 psl. Kaina \$5.00, gaunama ir "Drauge".

Skaitytojas džiaugiasi kiekviena lietuviška knyga. Džiaugiasi, tikėdamas atrasti išgyventų vaizdų, palyginimų, stiprių ar silpnų žmogaus būdo bruožų atvaizdavimų, visu tuo norėdamas pripildyti savąjį vidaus pasaulį. To ilgesio džiaugsmo vedama, skaičiau taipgi Karolės Pažeraitės "Anapilio papėdėje".

Jaunulės meilė gamtai
Aplankyti mintimis nepažįstamas vietas, pasigėrėti žmonėmis, kurie toje aplinkoje sukūrė gyvenimą, yra retas malonumas. Knygos pagrindinė veikėja Jonė, nuolat klaidžiodama po Dainavos apylinkes, atskleidžia šio kampelio gamtos grožį. Jei niekad nebuvai Dainavoje, tai, rodos, ir nematei pačios gražiausios Lietuvos. Čia Dūsos ežeras, bangas sūpuodamas, dainuoja, čia kiekvienas vakaro saulėlydis keičiasi. Šioje ežero pakrantėje ir pradėdi pažinti šešiolikmetės mergaitės į grožį linkusią sielą ir veržimąsi į mokslą. Tai tas jaunystės tarpsnis, kai pasaulis atrodo mažas, dangus ranka pasiekiamas, ir žemės nejauti po kojomis.

Išskirtinis Jonės ryšys su seneliais. Senelių lūpose atgyja visa šeimos praeities istorija. Su visomis detalėmis, užkeikimais ir praeities nuodėmėmis. Džiaugsmingai gimnazistė keliauja praleisti švenčių atostogas senelių draugėje. Iš tolo jai šviečia senelio sodyba su eglėmis ir šilka-medžiais. O maisto gardumėlis išsukia nuoširdžią padėką: "Nesuprantu, mociute, kodėl niekur nevalgiau tokios skanios kiaušienės. Jei kiaušienė, tai kiaušienė. O čia dar randi ant dugno skanią kruopų tyrę" (psl. 126)... ir tokios drėgnos duonos niekur man neteko valgyti" Išsiilgusi senelė yra jaunulės paguoda. Su dideliu atsidėgimu senelė išklausė dukraitės pirmuosius plunksnos bandymus.

Lietuviškos šeimos gyvenimo vaizdai yra susiję su senelio katučių, bandelių kepimu. Retai kas knygoje dabar apie tai užsimena, tai užmarštin nuriudėję įpročiai, jau atitolę nuo mūsų dabarties gyvenimo, palikti tautosakų rinkėjams.

Mokinė — Rygiškių Jono gimnazijoje

Blykstelė anuometinio dvaro gyvenimas. Jonė čia tik viešnia. Dažna viešnia, nes skaityklos knygos ją vilioja. Lyg senoje atvirutėje didikai dar bando išgyventi praeitį sekmandieniais pokyliais. Su visais nusilenkimais ir titulais. Nors panelės jau ir tvartuose triūstis igudo, o kunigaikščiai ūkius tvarkyti išmoko.

Atgimsta Rygiškių Jono gim-

GAILUTĖ VALIULIENĖ

nazija, prisipildžiusi mokslo siekiančių kaimo jaunuolių. Suminėtos pavardės šioje vietoje lyg ir suteikia gimnazijos laiptams ryšį su tais žmonėmis, kurie per juos išėjo į gyvenimą. Paskutiniųjų metų gimnazistai išėjo į kariuomenę. Jų tarpe ir Jonės išsvajotasis Jurgis Tauras. Jurgis išgyvena tautos atgimimą visa būtybe. Jis važinėja po Lietuvą su paskaitomis, organizuoja ir gyvena atgimstančios tautos realybėje. Žinai, kad yra jaunų užsidedėlių, kurių gyslose teka karštas prosenelių kraujas. Kodėl tik viena Jonė gyvena klaidžiodama susimaičiusių sapnų dienoraščio ištraukomis, lyg nebūtų gyva savo tautos dalis. Visas jos nuopelnas tėvynei — solo partija atidainuota scenoje kitų choristų tarpe. Meilė žmogų brandina. Taip norisi pamatyti, kad ir Jonė subrandins vien šumas, prabėgančios draugystės, kad ji pajus stipriau tekančią gyvenimo upę, kaip tą pavasario ižą, kada ji padidina ir pakrantėje užsikūlusius ledus.

Mokytojų suminėjimas ir uniformos nemėgimas

Dažni pavardžių paminėjimai, atrodo, yra visiškai be reikalo. Perskaičius vienos ar kitos moky-

Karolė Pažeraitė

ANAPILIO PAPĖDĖJE
Karolė Pažeraitė

K. Pažeraitės knygos viršelis, pieštas Giedrės Vaitienės.

tojos pavardę, labai pasigendi ir tos mokytojos ryšio su mergaitės, gimnazistės gyvenimu. Kiek daug gimnazijoje mokytojų! Argi nei vienas iš jų nepaliko neišdildomų prisiminimų? Paminėti vien mokytojos pavardę, be jokio įvaizdžio lyg ir būtų neatleistina gimnazistės gyvenime nuodėmė. Ar nesuvirpa daugelio dabar rankos, paimant lietuvišką knygą į rankas. Tai daugiau sia ir yra literatūros, kalbos mokytojų nuopelnas. Kalbą išmokome iš tėvų šeimose, bet meilę literatūrai jau gimnazijos suole mokytojai įkvėpė. Sunku įsivaizduoti gimnazijos laikotarpį be vieno ar kito mokytojo įtakos.

Kodėl Jonė taip nemėgo uniformos? Rašytoja čia charakteringai iškelia svajotojos bruožą. Svajotojas priklauso vėjams, laisvei ir nepažabotiems sprendimams. Uniforma yra žmogaus įreminimo simbolis. Savo apdaru žmogus tada pasisako priklausęs vienai ar kitai žmonių grupei. Visa tai jau tampa prielaida su pareiga ir atsakomybe. Tai jau žymiai sunkiau, negu svajoti Marijampolės miesto sode su knyga rankoje.

Pareiga šeimai

Lemtingieji gyvenimo momentai, atrodo, visuomet įvyksta nelauktai. Jonė taip nori mokytis, nors jos mokslo pažymiai nepasigimi gerumu. Aišku, tai meilės svajonių įtaka neleidžia rimčiau susiimti prie knygų. Kiekvienas Jurgio žvilgsnis, ištisi jo sakiniai ar žodžiai pripildo mergaitės dvasinį gyvenimą. Tas žodis "kažkas", pasidarė tikrai lemtingas. Ypatinga nuojauta ir vidinis sielų jautrumas rėša šių jaunų žmonių dienas... ir išsiskyrimą. Jonė turi nutraukti mokslą ir padėti motinai išlaikyti du jaunesnius brolius. Čia išryškėja tikra mergaitės meilė motinai, šeimos glaudumas. Sunku jai atsakyti to svajingo gimnazistinio gyvenimo. Ano meto ūkiška lietuvių galvosena lyg ir byloja —mergaitei mokslas nėra taip svarbu, kaip vyruai. Vyras šeimos išlaikytojas, vyras ir atgimstančios tautos kūrėjas. O tautai reikia šviesių vadovų. "Broliai žūrėjo į sesę dėkingomis akimis" (psl. 210). Taip pradeda pareigos gyvenimą svajotoja.

Užverti knygos lapus, lyg maloniai perskaitytą senos draugės dienoraštį, norėdama tikėti, kad nors vieną kartą gyvenime šesėliai būna gyvi.

Grožio ir žavumo pamokos kalinėms

Illinois moterų kalėime yra vestos moterims grožio ir žavumo pamokos. Rūpinamasi ne tik jų išvaizdai duoti daugiau patrauklumo, bet ir jų kalbai daugiau švankumo. Instruktore yra buvusi modelė Jo Green.

Bostonietė menininkė Chicagoje

Bostone savo meno darbais varstanti menininkė Ina Nenortienė atvyksta Chicago, kur balandžio 24—25 d. Jaunimo centre yra ruošiamas jos kūrybinių paroda.

Skautininkė Ina Nenortienė — šimėnaitė gimnaziją baigė Vokietijoje. Amerikoje studijavo ir baigė Tafts universiteto Boston School of Occupational Therapy ir yra registruota terapistė. Mokykloje, susipažinusi su įvairiomis pritaikomojo meno šakomis, ypač susidomėjo emalė. Jau daugiau kaip dešimt metų tobulinasi šioje srityje.

Keramiką ir mozaiką studijavo Bostono Muziejaus meno mokykloje pas David Hollman, o emales pas Doris Hall ir Kalman Kubinyt. Yra dalyvavusi eilėje parodų, jų tarpe — Hess Gallery Pine Manor Jr. kolegijoje, Worcester Craft Center, De Cordova muziejuje, Lincoln, Mass., ir kt. Priklauso American Craftsman's Council, Massachusetts Association of Craftsman.

Visi yra kviečiami atsilankyti į parodos atidarymą, įvykstantį šiandien, balandžio 24 d., 7 val. 30 min. vakare Jaunimo centre, 106 kmb. Sekmadienį paroda tęsiasi nuo 9 val. ryto iki 7 val. vakaro.

Paroda ruošia

Aušros Vartų tunto
Kunigaikšt. Gražinos
vyr. skautų būrelis

Ina Nenortienė

"EGLUTĖS" PUSLAPIUOSE

AL. LINKANDERIENĖ

Retai man tenka "Eglutė" nuverti ir perskaityti, na, sakykim, ir ne perskaityti, o tik peržiūrėti. Tai "Eglutė" mokykloje, tai iš jos ruošiamos pamokos, tai jie vieno, ar trečio vaiko rankose. Pagaliau, kam čia labai svarbu, ką aš apie "Eglutę" galvoju. Nei aš ją skaitau, nei man ji ir rašyta. Tad paklauskim pačių vaikų.

Kristinos nuomonė

Kristina, 8 m., "Eglutę" skaito su malonumu. Ji eilėrašius praleidžia, nebent seselė mokytoja liepia išmokyti mintinai ar į sąsiuvinį nurašyti. Labai mėgsta Pupučio nutikimus ir Dovelės bei Dariaus nuotykius laive. Kai kada reikia ir galvosūkį išspręsti. Tačiau, Kristinos manymu, geriausias rašinėlis kovo mėn. "Eglutėje" buvo "Jau ruduo ateina" jos pačios rašytas. Na, ir dar pora apie rudenį ir žiemą, kuriuos rašė jos draugai.

Ką mėgsta Andrius su Rita

Andrius, 11 m., "Eglutę" perskaito — galgi šį kartą bus kas nors apie sportą, krepšinį, ledų rutulį, ar kokį kitą žaidimą su

Lietuvių dailininkų parodoje Kultūros židiny New Y orke.

Nuotr. V. Maželio

Marijos Rudienės paskaita Brazinskių reikalu ir mintys apie Turkijos moterų pažangą

Lietuvių Moterų klubų federacijos Chicago klubo susirinkimas įvyko balandžio mėn. 4 d. Jaunimo centre. Jį pravedė klubo pirmininkė Marija Krauchunienė. Svarbiausia dalis buvo Marijos Rudienės paskaita.

Pirmininkė pristatė M. Rudienę kaip žymią visuomenininkę, taurią lietuvių, dėkodama, kad suteikė pasidalinti žiniomis apie visiem lietuviams taip svarbų reikalą — tėvo ir sūnaus Brazinskių likimą Turkijoje. Daug kas jau buvo aprašyta spaudoje, bet ponai Rudžiai pirmieji šiuo reikalu lankėsi Turkijoje, tai buvo labai įdomu išgirsti patirtus išpučius, perduotus gyvu žodžiu.

Prelegentė savo vaizdžioje kalboje smulkiai papasakojo visas aplinkybes apie Brazinskių lėktuvo nukreipimą į Turkiją, siekiant laisvės. Turkijos teismas nustatė, kad jų bėgimo motyvai politiniai, bet kadangi įvykdyta žmogžudystė — nusikaltimas, tai turi būti ir bausmė, nors ta bausmė būtų ir simbolinė.

Turkijos valdžia Brazinskius gerai užlaiko. Turkijai sunku atsilaikyti prieš Rusijos kėslus. Bet turkai žino komunistų metodus, siekiančius sufabrikuoti kaltinimus. Turkai, nors ir spaudžiami, palankiai nusistatę Brazinskių atžvilgiu. Jei nebūtų įvykę nužudymo, Brazinskiai jau būtų laisvi ir, gal būt, Amerikoje. Siunčiamos telegramos daug padeda, tik jos visos turėtų būti koreguojamos gerai mokančių anglų kalbą ir suprantančių reikalą. Įvykus Turkijos valdžios pasikeitimui, ir Brazinskių bylos eiga gali kiek pasikeisti, bet neatrodo, kad jų reikalas pakryptų į blogąją pusę.

Toliau prelegentė papasakojo apie Turkų religinį gyvenimą, jų papročius, moterų pažangą. Didelis skirtumas yra tarp kaimo ir miesto. Kaime ir mažose miesteliuose gyvena apie 70 proc. gy-

ventojų, kurie daugiausia laikosi senoviškų papročių, tuo tarpu miestai modernėja ir taikosi prie Europos gyvenimo.

Paskaitai pasibaigus, buvo keletas klausimų, į kuriuos prelegentė išsamiai atsakė. Pirmininkė nuoširdžiai padėkojo M. Rudienei už tokią aktualią paskaitą ir apdovanojo LMK Federacijos išleista knyga "The Lithuanian Woman". M. Rudienės paskaita buvo didelis susidomėjimas, nes gausiai susirinko ne tik narių ir viešnių, bet buvo ir keletas svečių, jų tarpe ir dailininkas A. Varnas su žmona Marija.

M. Krauchunienė perskaitė LMKF centro v. pirmininkės Leskaitienės bendralaiškį, kur aprašoma centro ir visų klubų veikla, suriša su įvairiais įvykiais, įvykdančiais ne tik mus, lietuvius, bet ir visą pasaulį.

Žurnalas "Moteris" švenčia 50 m. sukaktį, tai, pirmininkės pasiūlymu, nutarta ta proga nusigsti sveikinimą ir įteikti žurnalui piniginę auką.

Po susirinkimo darbščių valdybos narių ir talkininkų buvo paruoštos vaišės, kurių metu pasidalinta išpuoštais tarpusavy, su viešniomis ir su svečiais.

E. S.

Vyro šonkaulio organizacija

Havajuose atsirado moterų grupė, kuriai nusibodo vadinamas moterų išlaisvinimo sąjūdis. Ir taip Liza Shupe sukūrė vadinamą Vyro šonkaulio organizaciją. Liza sako, kad jos neieško jokio išlaisvinimo, jos vyrų nelaiko jokiais priešiniais ar prispaudėjais. Jos esančios laimingos, kad moteris yra iš šonkaulio, arčiausio prie širdies, ir kad jų gyvenimas be vyrų būtų betikslis.

Liza Shupe didžiausiam Honolulu prekybos centre pasistatė būdelę ir praėivių prašė balsuoti "taip", jeigu jos džiaugiasi esančios moteriškėmis. Per porą valandų prie jos sąjūdžio prisirašė 82 moterys.

Ponia Shupe yra keturių vaikų motina. Jos vyras yra Havajų universiteto inžinerijos mokyklos dekanas.

Pirktoji žmonos tyla

Raymondas Saunders, Anglijoje, turi tokią žmoną tarškala, kad per 10 metų jam nusibodo ir klausy is. Jis jai pažadėjo mokėti po 5 pensus (12 ct.) už kiekvienas 10 minučių, kurias ji įstengs ištylėti. Ir ji ištylė keturias valandas. Vyrui tai kainavo vieną sterlingų svarą ir 20 pensų, bet jis sako, kad buvo verta tiek užmokėti.

Solistė Janina Noreikaitė - Armonienė, kurios vokalinis recitalis įvyks gegužės 23 d. Chicagoje, Jaunimo centre.

Žavi visus tris. O kas bus toliau? Ką padarys tas aukštas, šviesias plaukais vyras, apsirengęs jūrininko uniforma? O ar išsigelbės vaikai, suguldyti tamsiam kambary ir surašioti?

Kai vė mama paskaito...

Pagaliau, perskaičiau ir aš "Eglutę" kovo ir balandžio mėn. Taigi, net du numeriu. Laikraštėlis yra mielas skaityti, gražus pažiūrėti. Apsakymėliai yra trumpi, lengvai skaitomi. Žodžiai paprasti, kasdieniški, šių dienų ir visiškai suprantami vaikams. Sakiniai nesudėtingi, kas irgi palengvina skaitymą.

Koks džiaugsmas, matant savo kūrinį ir pavarde

Tiesa, didelis vartojimas jaus-